

Доклад

minority
rights
group
international

Малцинства и коренно население 2021: Фокус върху Ковид-19

Вандерлесия Ортега дос Сантос, медицинска сестра от племето Уитото, носи защитна маска с надпис „Животът на коренното население има значение“, докато доброволно предоставя единствената помощ на първа линия, защитаваща нейната местна общност от 700 семейства в огнището на Covid-19 в Манаус, Бразилия .
Reuters/Bruno Kelly via Alamy.

Тази публикация се финансира от Европейския съюз. Съдържанието е единствена отговорност на Minority Rights Group International и при никакви обстоятелства не може да се счита за отразяващо позицията на Европейския съюз.

Редактор:
Питър Грант

Преводач:
Мария Нейкова

Редакция и печат:
Фондация „Център за развитие на устойчиви общности“, 2021

Организация Група за правата на малцинствата в Европа (MRGE)

Организация Група за правата на малцинствата в Европа (MRGE) е основана в Будапеща през 1996 г. с цел насърчаване и защита правата на малцинствата и местното население в Европа и Централна Азия.

© Minority Rights Group International (MRGI), 2021
Всички права запазени.

Материали от тази публикация могат да бъдат възпроизведени с цел обучение или за други нетърговски цели. Някоя част от него не може да бъде възпроизведена под каквато и да е форма с търговска цел без предварителното изрично разрешение на притежателите на авторските права. За допълнителна информация се свържете с MRG. CIP запис на публикацията е предоставен от Британската библиотека. септември, 2021 г.

Малцинства и коренно население 2021: Фокус върху Ковид-19

Резюме	0
1 УНИВЕРСАЛНО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	0
2 ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ И УСЛОВИЯ НА ЖИВОТ	0
3 ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЯ	0
4 ПРЕПИТАНИЕ	0
5 ЕЗИК И ОБРАЗОВАНИЕ	0
6 НАДЗОР И ПОЛИЦЕЙСКИ КОНТРОЛ	0
7 РЕЧ НА ОМРАЗАТА И ДЕЗИНФОРМАЦИЯ	0
8 КОНФЛИКТ	0
9 МИГРАЦИЯ И ПРЕМЕСТВАНЕ	0
10 ИДЕНТИЧНОСТ И БЛАГОПОЛУЧИЕ	0
ТЕМАТИЧНИ ГЛАВИ	0
Признаване на правото на здравеопазване за малцинствата и коренните народи: Трансформиране на глобалните неравенства на пандемията в здравна справедливост <i>Шридхар Венкатапурам</i>	0
Препитание и заетост: Въздействието на Ковид-19 върху икономическото положение на работниците от малцинствата и коренните народи <i>Раша Ал Саба и Самравит Гугса</i>	0
Човешки права и Ковид-19: репресии и съпротива в разгара на пандемия <i>Никол Жиранд</i>	0
Заклучение	0
Препоръки	0

Резюме

Още в първите дни на пандемията беше ясно, че малцинства, коренни народи и други маргинализирани общности са изложени на по-голям риск от заразяване и смърт от Ковид-19. Това се дължеше на различни причини, вариращи от ограничен достъп до здравни грижи и по-голямо разпространение на съществуващи заболявания до бедност и концентрация на много членове на работни места и поминък, който е опасен или несигурен.

В действителност, по целия свят, много професии на първа линия като услуги за доставка, обществен транспорт и медицинска дейност се поемаха от членовете на тези общности, които работеха непрекъснато през първите затваряния, когато останалото население беше призовано да остане у дома за собствена безопасност.

Впоследствие обаче стана ясно, че въздействието на кризата се разпростря далеч отвъд непосредствените здравни резултати, като също така разруши всичко от заетост и образование до жилищно и психическо благосъстояние в тези сфери, а малцинствата и коренното население често понасяха непропорционална тежест, подсилена в много страни от лошо прилагани или дискриминационни правителствени политики. Докато споделената криза с Ковид-19 можеше да стане импулс за солидарност и прекратяване на военни действия, в действителност преследването и конфликтът често изглеждаше, че ескалират след вируса.

По-фундаментално обаче е това, че голяма част от неравенството и дискриминацията, извадени на повърхността от пандемията и налице много преди избухването ѝ – е вероятно да остане, ако липсва трансформираща обществена промяна. Докато страните се ориентират по несигурния път към възстановяване, е жизненоважно да се направи повече от просто връщане към нормалност. Тази болезнена глобална извънредна ситуация също така предлага възможност за постигане на трайна промяна спрямо системния расизъм и несправедливостта, с които малцинствените и коренните общности се борят от поколения. Без смислено действие за справяне с тези основни проблеми обаче, светът ще продължи да бъде изложен на заплахата от по-нататъшни здравни кризи през следващите години. Имайки предвид това, този доклад очертава 10 ключови урока за правителствата, обществата и общностите, които да следват в името на по-справедливо и по-устойчиво постпандемично бъдеще.

1. УНИВЕРСАЛНО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

■ **Осигуряване на правото на здравеопазване за всички, включително на пълен и справедлив достъп до грижата, е приоритет не само по време на пандемията, но и централен елемент в глобалното възстановяване: Непропорционалното въздействие на Ковид-19 върху малцинствата и коренното население подчерта дългогодишните здравни различия, които е вероятно да продължат, без трайни действия за справяне с тях.**

Въпреки че е широко признато, че тежестта на Ковид-19 беше понесена тежко от малцинства, коренни народи и мигранти, настоящата криза просто изостри реалността, която често се пренебрегва – огромното неравенство около здравното осигуряване, храненето, условията на живот и други детерминанти, които са ги направили по-изложени на хронични заболявания, болести и смърт. Тези движещи сили просто се ускориха по време на пандемията и в резултат доведоха до по-високи нива на заразяване и смъртност сред тези групи.

Докато е жизненоважно тестовете, лечението и ваксинацията да бъдат разгърнати равномерно по света, за да се насочи вниманието към тези общности, които са най-застрашени от вируса, усилията също трябва да се фокусират върху осигуряването на дългосрочна трансформация на общественото здраве, която да гарантира, че никой не е изоставен. След Ковид-19 е невъзможно да се игнорира дълбокото изключване на много населения от правото на здравеопазване и опасностите от това не само за пряко засегнатите общности, но и за света като цяло.

2. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ И УСЛОВИЯ НА ЖИВОТ

■ **Намаляване на основните неравенства в здравеопазването чрез по-справедлив подслон и предоставяне на услуги за малцинства, коренни народи и други маргинализирани общности: Пандемията разкри несъразмерните нива на смъртност и болести, понесени от тези групи в резултат на неадекватни жилища и нехигиенични условия на живот.**

Разпространението на Ковид-19 се дължи на неравенството, по-специално на недостатъците в жилищните

условия и условията на живот, които обикновено засягат маргинализирани групи, включително малцинства и коренни народи. Пренаселеността и отсъствието на основни услуги като чиста вода и канализация се оказаха ключови фактори в разпространението на вируса в неформални селища, лагери и други контексти.

Още преди пандемията подобни условия налагаха тежка дан върху здравните резултати на малцинствата и коренното население, допринасяйки за по-ниската продължителност на живот и за разпространение на заразни болести като туберкулоза над средното ниво. Следователно по-добрите жилищни условия и осигуряването на услуги са от решаващо значение, не само за защитата на тези групи от Ковид-19, но също така и за повишаване на устойчивостта на други заплахи за общественото здраве в бъдеще.

3. ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЯ

■ **Насърчаване на правата върху земята, опазването на околната среда и достъпа до зелено пространство в подкрепа на устойчивостта и възстановяването по време на пандемията, както и за предотвратяване на бъдещи кризи: Донато заграбването на земята и обезлесяването са се увеличили по целия свят, ръводеното от общностите опазване и ангажираността с природния свят имат потенциала да подобрят социалното благосъстояние и състоянието на околната среда.**

Предизвиканият от пандемията застой и наложените ограничения за нейното съдържане позволиха още по-голяма безнаказаност на въоръжени групи и милиции да нападат коренното население и защитниците на околната среда. В същото време дърводобивът, минният добив и разширяването на земеделието ускориха разчистването на горите по целия свят, като при този процес Ковид-19 се разпространи в отдалечени райони и предизвика риск от появата на нови зонове заболявания в бъдеще.

Това подчерта важността на осигуряването на общностните права върху земята за запазване на крехката околна среда от деградиране и разрушаване, особено в територии на коренно население. В същото време опитът при затварянето и другите ограничения подчерта важността на справедливия достъп до паркове, градини и зелени площи в градовете, особено за маргинализираните малцинства.

4. ПРЕПИТАНИЕ

■ **Гарантиране, че достойният труд, трудовите права и адекватното социално подпомагане са централна част от която и да е стратегия за обществено здраве, като се защитават тези, чийто поминък е най-застрашен: Малцинства, коренни народи и мигранти, работещи непропорционално много при несигурна или неофициална заетост, засегнати най-тежко от бедността, несигурността на храните и изселванията в резултат на загуба на работа или намален доход.**

Докато затварянията, ограниченията за движение и други мерки понякога бяха необходими за да се ограничи разпространението на Ковид-19, техните икономически последици се оказаха опустошителни за общности, които вече се бореха със социалното изключване. За много от хората на дневни надници, почасови договори или работещи като събирачи на отпадъци, улични продавачи или с други неофициални занимания, имаше малко или никаква помощ от правителствата или работодателите, за да им се помогне да преодолеят кризата.

В действителност, в някои случаи дори ограничените права, съществували преди пандемията, бяха отменени, особено за работници мигранти и чуждестранни работници, които преживяха нарастване на произволните уволнения и експлоатацията. Следователно пандемията отново подчерта спешната необходимост от социално подпомагане и защита за всички работници, независимо от техния сектор или миграционен статус – и цената за общественото здраве, чрез глад, бездомност и други въздействия, когато подпомагането и защитата отсъстват.

5. ЕЗИК И ОБРАЗОВАНИЕ

■ **Образователните инициативи трябва да гарантират, че всички ученици, включително тези с малцинствен произход и от коренно население, получават адекватна подкрепа: Липсата на компютри и друго оборудване, усложнена от езикови бариери, разшири неравенствата и също така ограничи достъпа до основна информация за общественото здраве.**

Образованието е изпъкваща жертва на пандемията, тъй като учениците трябваше да се адаптират бързо към

затварянето на училищата и преминаването към онлайн обучение. За деца от малцинствени и коренни общности, много от които вече бяха изправени пред многобройни бариери в достъпа до образование, тези трудности само се засилиха – особено за тези с малък или никакъв достъп до компютър или интернет връзка.

Ефектите вероятно ще бъдат особено остри при обучението по малцинствени и местни езици, област, която отдавна е с нисък приоритет в много държави. И все пак пандемията илюстрира жизненоважното значение на многоезичните ресурси. Тъй като обществените информационни кампании често не успяваха да ангажират немнозинственото население, активистите на общностите се мобилизираха да предават животоспасяващи препоръки за другите на родните им езици.

6. НАДЗОР И ПОЛИЦЕЙСКИ КОНТРОЛ

■ **Правителствата трябва да използват стратегии за обществено здравеопазване, които са включващи и основани на права, а не репресивни и контролиращи: В много страни пандемията беше използвана за оправдаване на разпространението на дискриминационни ограничения, които активно възпрепятстваха ефективния отговор.**

Докато пандемията изискваше бързи и безпрецедентни действия от правителствата в целия свят, в някои страни се разпространиха несправедливи и дискриминационни политики, които създадоха допълнителни предизвикателства за бедните и маргинализирани групи. В много случаи тези малцинства, коренни народи и мигранти станаха мишени на непропорционални мерки, които не бяха приложени към останалата част от населението.

Властите също така използваша цинично пандемията като претекст да потушават протести и да засилват наблюдението на своите населения, като представяха гражданите като вектори на болестта, които трябваше да бъдат ограничени, а не като потенциални жертви, нуждаещи се от защита. Този драконов подход обаче често не само нарушаваше фундаменталните права, но също така се отрази негативно на общественото здравеопазване, като в някои случаи плашеше дадени общности и те избягваха тестване или лечение поради страх от репресии.

7. РЕЧ НА ОМРАЗАТА И ДЕЗИНФОРМАЦИЯ

■ **Обръщане на внимание на разпространението на вредни слухове и дезинформация, свързващи разпространението на Ковид-19 с малцинствата, коренното население и други изключени общности: Десни и националистически групи се стремяха да използват страха и объркването, породени от пандемията, за да нападнат маргинализирани групи.**

Речта на омразата и дезинформацията за Ковид-19 се разпространиха толкова бързо, колкото и самият вирус, с катастрофални и понякога смъртоносни ефекти. Екстремистите се стремяха да превърнат пандемията в оръжие чрез насърчаване на фалшиви разкази, с които бяха обвинявани определени общности за избухването ѝ, което допълнително застраши тяхната сигурност.

Често надграждайки стари стереотипи и опирайки се на лоша наука, за да се оправдае дискриминацията, речта на омразата послужи също за подкопаване на по-общии стратегии за общественото здраве. Тези атаки насърчаваха разделението и дезинформацията във време, когато колективните действия и точните съобщения бяха важни от всякога.

8. КОНФЛИКТ

■ **Включване на ясен компонент за предотвратяване на конфликти във всяка глобална пандемична стратегия за предотвратяване на увеличаване на насилието: В много страни превръщането в мишена на малцинствата, коренното население и други маргинализирани групи ескалира в разгара на кризата.**

В началото имаше надежди, че предвид непреодолимата нужда от колективни действия, за да се противопостави на универсалната заплаха, породена от пандемията, това можеше да насърчи воюващите страни да преустановят военните действия и дори да се породи споделено сътрудничество помежду им. Въпреки това в много случаи въоръжени групи и милиции активно се възползваха от кризата за собствените си цели – особено там, където имаше нарастващ политически и икономически натиск, който допълнително подкопа и без това нестабилните общества.

Независимо дали бяха организирани от правителства, паравоенни фракции или терористични организации, етническото прочистване, заграбването на земя и принудителното разселване продължиха по време на разгръщаната се катастрофа от Ковид-19, като често бяха насочени към малцинства, коренни народи и мигранти. За много общности това продължаващо насилие беше също толкова смъртоносна заплаха, колкото пандемията – и ако не бъде ефективно съдържано, то може да продължи дълго след като вирусът бъде поставен под контрол.

9. МИГРАЦИЯ И ПРЕМЕСТВАНЕ

■ **Гарантиране, че политиките за хуманна миграция остават в основата на реакцията на пандемията, в съответствие с международните стандарти за правата на човека и протоколите за обществено здраве: Изглежда, че много страни използват кризата като претекст за налагане на по-строги ограничения за бежанци и мигранти, като ги изложиха още повече на заплахата от вируса.**

Много мерки, наложени след Ковид-19, като затваряне на граници, масови карантини и преустановяване на молбите за убежище, имплицитно представиха миграцията като заплаха за общественото здраве. Този подход, макар и предпочитан от правителствата с установени програми за борба с мигрантите, постави вече уязвимите групи в дори по-голяма опасност, принуждавайки ги да останат в тясна, антисанитарна среда като лагери и центрове за задържане.

Последвалите вълни от заразявания сред бежанските и мигрантските общности, макар често експлоатирани от десни групи за допълнителното им стигматизиране, всъщност само засилиха необходимостта от по-прогресивен подход към миграцията, който благоприятства включването и интеграцията вместо наказанията и ограничаването. Осигуряването на равнопоставен достъп до здравни грижи и други права, като образование и законна заетост, не само ще подкрепи управлението на Ковид-19, но и ще създаде по-добри социални и икономически резултати за бежанците и мигрантите, както и за приемащите ги държави.

10. ИДЕНТИЧНОСТ И БЛАГОПОЛУЧИЕ

- **Възприемане на холистични, локално подходящи пандемични реакции, които разпознават и зачитат перспективите, практиките и вярванията на общността: Стратегиите за обществено здраве трябва да бъдат адаптирани към конкретния контекст на малцинствата и коренното население, за да се гарантира тяхната ефективност, като същевременно защитават културните знания, традиционния начин на живот и психичното здраве.**

Налагането на стандартизирани мерки като локдауни и затваряне на граници беше оправдано с необходимостта от справедливи и последователни стратегии за обществено здраве. Въпреки това на практика за малцинствата и коренното население въздействието на тези мерки често се усещаше като неравномерно и включваше много невидими разходи за социална кохезия, идентичност и психично здраве.

Когато непрактични разпоредби (като ограничаване на движението на номадско население) се налагат без консултация с маргинализираните общности, неподвижните последици от тях могат да нанесат трайни щети на социалното и икономическото благополучие. От друга страна, когато политиките са включващи и в съответствие с нуждите и ценностите на тези групи, тяхната ефективност ще бъде значително подобрена, докато социалното и психологическото бреме ще бъде намалено.

ТЕМАТИЧНИ ГЛАВИ

Признаване на правото на здравеопазване за малцинствата и коренните народи: Трансформиране на глобалните неравенства на пандемията в здравна справедливост

Шридхар Венкатапурам

Съобщението на Световната здравна организация (СЗО) през януари 2020 г. за ново и опасно инфекциозно заболяване с право вдигна тревога сред малцинствата и коренните народи по света. Загрижеността им, впоследствие потвърдена от непропорционалното въздействие върху тези групи, беше водена от редица фактори.

Наред с ендемично лошото здравеопазване, с което тези общности често се сблъскват, те също така са изложени в по-голяма степен на вредни „рискови фактори“ (като неадекватни жилищни условия или опасни работни места) в сравнение със заобикалящите ги мнозинствени населения, които вреди са допълнително усложнени от безработица, дискриминация и лишения. Освен че често са биологично по-податливи на заболявания поради съпътстващи заболявания и лошо здравеопазване, те също обикновено имат по-малък достъп до здравни грижи, дори в случаи, когато последните по принцип са общодостъпни. В същото време, те също са свръхпредставени в опасни или несигурни работни места, което носи по-високи равнища на личен риск, особено по време на пандемия, като много от работните места са на първа линия в сфери като медицински сестри, услуги за доставки и обществен транспорт, заети от представители на немнозинственото население. Този комплекс от фактори означава, че, много преди пандемията, здравните резултати бяха значително по-лоши за малцинствата и коренните народи – реалност, която пандемията засили допълнително.

Предишни пандемии, най-вече от ХИВ/СПИН, доказаха, че са особено опустошителни за малцинствата, коренните народи и други социално изключени групи. Независимо от безпрецедентния мащаб на сегашната криза, Ковид-19 е само последната от дълга поредица от инфекциозни епидемии и огнища от туберкулоза и малария до холера и сезонна ласа треска, които бяха поне-

сени непропорционално много от хората в периферията на своите общества. Дори в богати страни, където смъртоносни инфекциозни заболявания са редки, въздействието на пандемията от свински грип (H1N1) от 2009 г. върху коренното население в Канада и Нова Зеландия например, разкри как внезапни здравни кризи може да бъдат преживени много неравномерно. В Канада разделието на ролите и отговорностите между федерални, провинциални и териториални правителства не бяха ясни и предизвикаха спорове за юрисдикцията по отношение на финансирането, както и закъснения при вземането на решения за предоставянето на услуги. Този канадски опит показва как дори и най-добре осигурените с ресурси страни могат да се окажат неспособни или небрежни при организирането на бърз, уместен и ефективен отговор за защита на своите малцинствени и коренни населения.¹

Но опустошителните въздействия на епидемиите върху някои малцинства и коренни народи идват далеч от миналото, като включват преплетеното разпространение на вредни вируси с колониалното господство, заграбването на земя и, в някои случаи, със силно обезлюдяване и геноцид. Въз основа на тази болезнена история и по-нов опит с избухването на ТОРС и свинския грип, общности като маори в Нова Зеландия, чероки в Съединените щати (САЩ) и коренното население в Южна Америка бързо предприеха действия и се задвижиха в защита на своите уязвими хора. Това също така даде сигнал на малцинствата и коренните населения другаде по света за нуждата да се подготвят. И, за съжаление, страховете на тези, които вдигнаха тревога в началото на 2020 г., до голяма степен се потвърдиха.

В много страни малцинствата, коренните народи и други социално маргинализирани групи, от афроамериканците в САЩ до работниците мигранти в Югоизточна Азия, бяха засегнати от по-високи нива на зараз-

яване и смъртност. В Обединеното кралство (Великобритания), „Докато повече от четири пъти е по-вероятно чернокожите да починат от Ковид-19, лица от бангладешки, пакистански, китайски и смесени етнически групи е около 1,8 пъти по-вероятно да починат от пандемията“.² В същото време, те са изправени и пред по-големи бариери пред достъпа до тестване и грижи, реалност, която не се разпознава адекватно, когато данните не са категоризирани или са непълни. И накрая, докато политиките на затваряне и други ограничения често се усещат непропорционално силно от тези общности, като се има предвид тяхната концентрация в заетостта в нелегалния сектор, последиците могат допълнително да задълбочат бедността и да имат отрицателни ефекти върху здравето в резултат на неадекватно хранене, изселвания и други фактори.

Докато пандемията привлече по-голямо внимание към трайните различия, нуждите и опита на малцинствата, коренното население и други общности в неравностойно положение все още не получават достатъчно видимост. Сложни социални реалности често са били пренебрегвани или погрешно представени от медии и политици, като общностите често са стигматизирани заради високите равнища на заразяване, без разбиране на факторите, допринасящи за разпространението на Ковид-19. В Обединеното кралство, например, някои коментатори приписваха разпространението на вируса сред малцинствата на „поведенчески“ проблеми или на предполагаем неуспех да спазват ограниченията, вместо да признаят лежащите в основата социални проблеми, които са предизвикали тези пикове, от пренаселените домакинства, в които съжителстват много поколения, до по-голямото им излагане на високорискови професии. Тази липса на внимание към многообразието и неравенствата сред различните социални групи, както на местно, така и на глобално ниво, допринесе за правилото „един начин е подходящ за всички“ в стратегиите за обществено здраве, които, в някои случаи, могат да обострят уязвимостта на определени общности. Например в страни, където затварянията се налагаха без програми за социална подкрепа, хората, които вече бяха в икономически несигурни обстоятелства, беше по-вероятно да поемат потенциално вредна работа като преработка на храни, почистване на болници, погребения и кремации.

Гледайки отвъд непосредственото въздействие на пандемията, тази глава изследва също така какво е необходимо, за да излязат малцинствата и коренните народи от тази пандемия и как може да се постигне напредък към реализиране на тяхното равно право на здравеопазване. На базисно равнище, постигането на значим напредък ще изисква справяне с дългогодишните въпроси на структурната несправедливост. Това означава, освен

справяне с непосредствените притеснения като например достъпа до основни превантивни ресурси и ваксини, но и сблъсък с по-сериозни системни проблеми – устойчивостта на дълбоко вкоренените неравенства, които са централна причина за ендемично влошеното здраве сред маргинализираните общности.

Излизане отвъд справедливостта за малцинствата и коренните народи

Една доминираща парадигма на публичната политика, която продължава да държи в неравностойно положение малцинствата и коренните народи, е общоприетият акцент върху утилитарни цели, които преследват постигането на „най-голямото количество благо за най-голям брой“ – привидно разумна задача, която може да има перверзния ефект най-изключените да изостанат още по-назад. Например един от констатираните неуспехи на дневния ред на Целите на хилядолетието за развитие (ЦХР) на Обединените нации (ООН) между 2000 и 2015 г. беше, че страните и международните институции се фокусираха изключително върху постигането на националните цели, докато се пренебрегваше това кой, в рамките на населението, преживява или получава ползите от здравеопазването и развитието. Най-голямо значение имаха числата в заглавията. Малцинствата и коренните народи, които са сред групите и лицата в най-лошо положение в много общества, често бяха пренебрегвани в ЦХР, защото беше по-лесно и по-евтино да се достигне до по-големи числа за по-заможните хора и да се създадат резултати сред тях, отколкото сред тези, които са маргинализирани – социално, физически или по друг начин.³ Характерът на постигане на цели при глобален публичен контрол мотивира логиката да се максимизира ефективността спрямо справедливостта. В резултат социалните неравенства се задълбочиха на много места, защото тези, които вече бяха донякъде в по-добро положение, подобриха здравето и живота си още повече. Малцина обаче биха се застъпили за „изравняване надолу“ на тези с по-добри резултати, особено от гледна точка на здравето. За разлика от случаите на максимизиране, „изравняване нагоре“ чрез даване на приоритет за тези, които са най-зле, е принцип, тясно свързан с подобряването на живота на малцинствата и коренните народи.

Това беше изричната цел на Програмата на Целите за устойчиво развитие (ЦУР) (2015–30) и е отразена в известния слоган и етичен ръководен принцип „Никой да не бъде изоставен“. Докато програмата на ЦУР е структурирана също към постигане на национални и глобални цели, те трябва да бъдат достигнати, като същевременно носят полза за хората, които са най-зле. Обаче през първите пет години от ерата на ЦУР до на-

чалото на пандемията, в повечето страни беше постигнат малък напредък.⁴ Пандемията и нейните многосекторни въздействия вероятно ще окажат значителен натиск върху принципа „Никой да не бъде изоставен“, ако дори не го и обезсмислят. С отслабените национални икономики и съкратената чуждестранна помощ, в процеса на връщане назад на трудно спечелени здравни постижения, в много страни бяха заличени предполагаемите успехи в намаляването на крайната бедност. Не е ясно какво ще се случи с дневния ред на ЦУР в бъдеще, да не говорим за загрижеността за справедливостта и приоритизирането на тези, които са най-назад. Докато усилията за оздравяване и възстановяване от пандемията се ускоряват, правителства и политици вероятно ще се стремят към колкото е възможно повече икономически растеж, дори ако това е за сметка на устойчивостта на околната среда и социалната справедливост.

И все пак тази позиция е едновременно неетична и контрапродуктивна. От една страна, пандемията направи по-трудно от всякога пренебрегването на структурното насилие и дискриминацията, допринесли, понякога в продължение на стотици години, за уязвимостта на конкретни групи към влошено здраве и преждевременна смърт. Поради това, обществата, които са създали тези вредни условия, сега имат ясното задължение да ги преустановят. В същото време, тя изведе на преден план и осъзнаването, че пренебрегването на здравето и благосъстоянието на една група излага останалата част от обществото, дори света, на риск от възраждане на заплахата или появата на нова. Както се казва, „Никой не е в безопасност, докато всички не са“.

Как да направим видимо въздействието на Ковид върху малцинствата и коренното население

Както са нещата в момента, надеждни данни за равнищата на заразяване, нивата на смъртност и други показатели за Ковид-19 е много трудно да бъдат събрани поради широко разпространеното недокладване на случаи, липсата на тестване и други фактори, включително нежеланието на някои правителства да признаят мащаба на собствения им проблем. Макар че това е вярно по целия свят, такъв е най-вече случаят в страните, където здравните системи и ресурсите са вече ограничени. В този контекст не трябва да е изненадващо, че както с други здравословни проблеми, данните за въздействието на Ковид-19 върху малцинствата и коренните народи са дори по-разпокъсани понастоящем от достъпните данни за общото население. Докато в някои по-богати страни като Великобритания и САЩ, където здравните данни вече са категоризирани в някаква сте-

пен и общностите разполагат с някои защити, има поне частична картина на въздействието върху малцинствата и коренните народи. За разлика от тях, в Глобалния Юг много малко се знае как те са засегнати. Въпреки това, екстраполирайки от различията там, където са налични данни, и многобройните доклади на групи за човешките права относно липсата на достъп до тестване, здравеопазване или социално подпомагане, вероятно е да действат подобни неравенства. Всъщност изглежда, че в някои страни има ясна практика за използването на пандемията за превръщането на определени общности в изкупителни жертви за разпространението на зарази. В Индия например, в първите седмици на пандемията отделни мюсюлмани и мюсюлмански групи бяха обвинени за разпространението на вируса.

Повечето от изследванията и докладите за Глобалния Юг бяха за населението като цяло – как политиките на затваряне са повлияли върху поминъка, как е претоварена инфраструктурата и липсват ваксини – но с малко обсъждане на специфичното положение на малцинствата и коренните народи. Има няколко изключения, които обаче изглежда подчертават непропорционалната тежест от вируса върху тези общности. Например бразилски изследователи са докладвали, че докато случаите сред коренното население все още не са достатъчно съобщавани, действителните нива на смъртност изглежда са повече от двойни спрямо не-коренното население на Бразилия, като нелегалният добив, обезлесяването и заграбването на земя играят ключова роля в увеличаването на заразяванията.⁵ Други проучвания са установили, че липсата на достъп до чиста вода или канализация, животът в комунални условия и близостта до градските центрове са сериозни рискови фактори за коренното население.⁶

Едно от измеренията на пандемията беше, че политиките за социално дистанциране, приложени за ограничаване на заразата, засягаха малцинствените и коренните общности по много различни начини. Поради различни причини, много страни избраха да отговорят на пандемията, като прилагат политики на радикално физическо дистанциране като заповеди за оставане въщици в национален мащаб. В по-богатите страни скоро стана ясно, че за да могат повечето хора да останат у дома за продължителни периоди от време, някои други трябваше да продължат да работят извън домовете си и да предоставят набор от основни услуги – включително здравеопазване, образование, храна, сигурност, хигиена, транспорт и други – за останалата част от населението. Голяма част от хората, поемащи тези жизненоважни, но като цяло нископлатени професии, бяха представители на малцинствени и коренни общности, които действително рискуваха собственото си здраве, за да бъде по-голямата част от населението защитена от вируса.

В Глобалния Юг обаче стандартният подход за затваряне имаше различна динамика. Беше изцяло неподходящо да се очаква милиони, живеещи в селища от градски тип, да практикуват социално дистанциране и да са в състояние да работят от вкъщи. Също така непрактично беше да се очаква различните пастирски или номадски общности да спазват инструкциите, предназначени за хора с установени и самостоятелни жилища. Въпреки това, за тези хора, невъзможността да спазват ограниченията за затваряне често означаваше да бъдат тормозени или наказвани за нарушаване на закона. В същото време тези лица, които не можеха да работят от вкъщи и които не се считаха за работници от съществено значение – получаващи почасова заплата и работещи в развлекателната индустрия, ресторантите или уличните продажби – изведнъж останаха без препитание. Освен това работещите на тези видове несигурни, ниско платени работни места принадлежаха непропорционално много към маргинализирани групи и често не бяха в състояние да получат достъп до социални грижи или подкрепа. Последвалото отрицателно въздействие върху здравето и благосъстоянието, като недохранване и забавен растеж, едва сега започва да се признава. Например в допълнение към пряката заплаха от Ковид-19 хората, живеещи в бежански лагери и мигрантски селища по света, които са силно зависими от международните организации и приемащите правителства за основни потребности, се сблъскаха с увеличаване на глада, насилието от страна на интимен партньор и заболяемост, докато правителствата домакини и донори избрах да се съсредоточат върху собствените си национални населения.

Липсата на международно достъпна и надеждна информация за въздействието на Ковид-19 върху малцинствата и коренното население със сигурност се дължи отчасти на по-широката липса на благоприятни условия за събиране на данни в Глобалния Юг. Но това може да възникне и в резултат на политическо безразличие или съзнателно желание за укриване на данни. Проблемът с липсата на данни има и ще има огромни последици за бъдещото право на здравеопазване и за здравните резултати на малцинствата и коренните народи дълго след като пандемията отmine. По-специално непризнаването или замъгляването на силното страдание и предотвратимите смъртни случаи в тези общности, чрез отсъствието или отричането на официалната статистика, е една от формите на потисничество. Лек не може да бъде търсен, ако официалните или видимите източници на данни не идентифицират или не разпознават проблема. Ето защо са така важни призивите за категоризирани данни, показващи специфичните резултати за малцинствата, коренните народи и други социални групи в неравностойно положение. Като се има предвид, че голя-

мото мнозинство от страните са се подписали под това да събират и публикуват категоризирани данни, когато са приели дневния ред на ЦУР, това просто ще изисква от тях да следват ангажиментите си.

В САЩ между февруари и юли 2020 г. **78 процента от смъртните случаи от Ковид-19 на хора под 21 години** са от малцинства или коренното население.

Въздействието отразява дългогодишни лишения и относителни неравенства

Докато може да няма големи набори от данни или изчерпателни оценки, нарастващото разнообразие от други източници документира опита на маргинализирани групи като мигранти и бежанци, както и на малцинствата и коренните народи. Като се черпи от различни източници, вариращи от публикации на изследвания и мрачна академична литература до новинарски репортажи и социални медии, е ясно, че защитата на тези общности от здравни рискове и свързаните социални въздействия на пандемията изисква спешна намеса, независимо дали това е достъп до информация и лични предпазни средства за предотвратяване на инфекции, или справедливо осигуряване на тестове и ваксини.

Но справянето с уязвимостта на малцинствата и коренните народи към Ковид-19 изисква също така обръщане към дългогодишните проблеми на дискриминацията. Това означава разширяване на нашите рамки и разсъждения извън достъпа до или преразпределението на ресурси, за да се заемем с по-широките несправедливости, включително структурния расизъм. Това има много конкретно значение по отношение на текущата пандемия, както и към лошите здравни резултати като цяло, защото много често решенията са рамкирани в смисъла на достъп до стоки и услуги като здравни грижи или ваксини. Казано по-просто, осигуряването на достъп до ваксини и други ресурси е изключително важно за малцинствата и коренните народи, но също така трябва да се обърнем към по-обхватните обществени проблеми, които ги правят трайно уязвими към остри заплахи за здравето (ХИВ/СПИН, ТОРС, свински грип, Зика, Ковид-19), както и към ендемичните равнища на хронични заболявания, наранявания и увреждания. Подобряването на здравните възможности и изграждането на устойчивост сред тези маргинализирани общности, за да защитят себе си и бъдещите поколения от следващата пандемия, както и от други заболявания, изискват ефективна работа за отстраняване на основните неравенства.

Структурен расизъм и обществено здраве – малцинства, коренно население и Ковид-19

Досега са много малко дебатите или противоречията за това кои държави бяха най-силно засегнати от пандемията по отношение на смъртните случаи. Също така не е спорно, че въздействието както на самия вирус, така и на политическите отговори не са случайни или равномерно засягащи всички индивиди или групи в обществата. Прието е също, че в силно засегнатите страни малцинствата и коренните народи бяха непропорционално много засегнати в сравнение с мнозинството. Например, „чернокожите и латиноамериканците и коренните американци е приблизително три пъти по-вероятно да бъдат хоспитализирани и два пъти по-вероятно да умрат от Ковид-19, спрямо белите и хората от не испански произход в Съединените щати“.⁷ Има обаче много спорове защо тези групи бяха толкова неблагоприятно засегнати.

Един от начините да разберем противоречието е да се признае, че има два конкуриращи се типа обяснения. Някои експерти се стремяха да обяснят защо повече членове на малцинствата и коренните народи се разболяват и умират чрез изследване на биологични причини, особено генетични черти, специфични за малцинството и коренното население. Тъй като Ковид-19 е болест и биологичното функциониране е естествен процес, те търсеха природонаучно обяснение защо биологията функционираше зле или се провали. За разлика от това други се стремяха да обяснят непропорционалното излагане на вируса, както и вече съществуващи биологични уязвимости, в смисъла на ефектите от социалните условия, в които определени общности се намират ежедневно и как те се натрупват през целия живот.⁸

Тези, които гледат отвъд биомедицинските причини, успяха да покажат как в Канада, Великобритания, САЩ и някои други богати икономики малцинствата и коренните народи бяха непропорционално засегнати от причинени от Ковид-19 смъртни случаи и болест. Например в САЩ данните, публикувани от Центровете за контрол на заболяванията и превенция показваха, че между февруари и юли 2020 г. 78 на сто на смъртните случаи от Ковид-19 на хора под 21-годишна възраст бяха от малцинствата или коренното население. Междувременно, изследователи от Обединеното кралство наблюдаваха, че „смъртните случаи от Ковид-19 сред хората от етническите малцинства са два до четири пъти повече, отколкото сред бялото мнозинство от населението“ – неравенствата те отдадоха в частност на „съпътстващите заболявания, пренаселените жилища, неравенството в доходите и професионалния риск“.⁹

Докато расизмът винаги е изтъквал здравните неравенства в обществата, съвременни активистки движения,

особено движението за социален протест „Животът на черните има значение“, и свързани с тях кампании за деколонизиране на глобалното здраве, имаха за цел да покажат, че неравенствата в здравеопазването, които са станали видими по време на пандемията, не са случайни или по някакъв начин природни събития, а по-скоро са отражението на упорити и всеобхватни усилия за господство и изключване. Значението на това по-широко осъзнаване беше, че по-рано акцентът беше върху материалното лишаване, свързано със статута на принадлежност към малцинствена или коренна общност като ключов фактор, определящ лошия здравен статус. Сега структурният расизъм беше идентифициран не само като основна причина за дълбоко вкоренените материални лишения, но и като независима причина за уязвимост и ощетяване.¹⁰ Изглежда, че има нарастващо обществено разбиране, че институциите по света, посредством структурния расизъм, са извършили насилие над малцинствата и коренните народи – включително чрез националните системи за обществено здраве. Това са дългогодишни глобални проблеми, които са очевидни на глобално равнище между по-богати и по-бедни страни, но също така са очевидни вътре в страните между доминиращите и маргинализираните.

Отвъд науката – планиране на достъпни и подходящи отговори

В светлината на различните въздействия на пандемията върху различни социални групи, някои правителства, организации и социални движения гледат на настоящата криза като на възможност за справяне с дългогодишни структурни несправедливости. Тези усилия често са водени от малцинства и коренни народи, като те са се мобилизирали в отговор на несъразмерното въздействие на пандемията сред тях. При все това, въпреки че са сред най-засегнатите, те често са пренебрегвани от политики и програми, които са проектирани на първо място с мисъл за мнозинството от населението. Правилата за затваряне, програмите за социална подкрепа, новото законодателство за общественото здраве, условията за тестване и други услуги всички те са моделирани по конкретна визия за гражданин или субект. Например съоръжение за тестване в кола може да е достъпно за голям брой хора в даден град, но недостъпно за тези, които нямат коли. Предотвратяването на по-нататъшно подкопаване на здравните резултати и възможности сред малцинствата и коренното население в светлината на пандемията ще изисква съгласувани и специално проектирани усилия. Не може да се очаква, че силната уязвимост или вредите, с които се сблъскват определени общности, ще бъдат адекватно подобрени чрез още по-обобщени подходи към възстановяването.

Скорошната история на ерата на ЦХР показва, че малцинствата, коренните народи и други групи могат да продължат да бъдат изключени дори когато мнозинството от населението се справя добре.

Много правителства се стремяха да оправдават своите политики като „следване на науката“. Но такъв основан на доказателства подход би означавал да се следят епидемиологичните анализи, които показват, че разпространението на риска и заболяването е по-високо сред малцинствата и коренните народи. Като се има предвид, че става дума за епидемия от инфекциозна болест, това би трябвало да означава, че усилията са насочени към намаляване на риска за най-уязвимите и към смекчаване на по-нататъшното разпространение на вируса в тези общности. Вместо това, беше минимално публичното признаване за сериозните въздействия върху определени групи от населението, особено малцинства и коренно население.

И все пак, когато на общностите беше позволено да играят централна роля чрез смислено ангажиране, резултатите често бяха значително подобрявани, както показват стратегиите, ръководени от коренните народи в Австралия и Канада. Подобни примери показват как подходящо приложеното участие на общността може съвместно да постигне епидемиологични цели и да реализира принципите на правата на човека. Такива усилия също така отдалечават разглеждането на тези общности като пасивни субекти със силна уязвимост и приближават до това те да бъдат активни агенти, защитаващи и разширяващи техните възможности до бъдат здрави в дългосрочен план.

Къде по-нататък?

Пандемията направи скандално очевидно, че да бъдем здрави и да останем здрави не е просто въпрос за достъп до здравни грижи, когато се разболеем. Доброто здраве изисква цяла гама от физически, социални, икономически и други условия на ниво домакинство и общност, както и на национално и глобално равнище. По-специално в по-богатите страни скоро стана ясно, че да защитиш себе си и обичаните хора от потенциално фатални инфекции изисква възможност да останете у дома за дълги периоди от време. Това, от своя страна, изискваше голям брой допълнителни възможности: да има достатъчно публична здравна информация за рисковете на разбираем език; безопасен дом с достатъчно пространство да бъдем на закрито дни и седмици; свързано оборудване като компютър, интернет и телефон; и достъп до пари или кредит за закупуване на хранителни стоки. От тази гледна точка е очевидно, че заболяването и смъртните случаи от Ковид-19 следват моделите на това как обикновено са разпределени в общество здрав-

ните възможности. Положението на малцинствата и коренното население може да се разбере и от гледна точка на здравните възможности, а не просто по отношение на достъпа до здравна грижа. По-рано високите нива на лошо здравеопазване и съпътстващите заболявания ги направиха по-уязвими на инфекции от биологична гледна точка. Околните условия допълнително ограничиха възможностите им да се защитят: например, общностите може да не говорят доминиращия език, на който се предоставя информация за публичното здравеопазване, или да нямат лични карти за достъп до обществени съоръжения.

Следователно политиките трябва да надхвърлят здравеопазването или общественото здраве. Въпреки това, обръщането към дълбоко вкоренените социални динамики и отношения, които допринасят за продължаване на господството и маргинализирането, изисква широк набор от различни усилия за справяне със структурната несправедливост, включително основаването на права застъпничество и колективни действия, особено в рамките на и отвъд общностите. Това означава мобилизиране за защита не само на човешкото право на здраве, но на всички човешки права на малцинствата и коренните народи. Там, където обществата защитават всички човешки права на всички индивиди и общности, особено на тези, които са най-уязвими към влошено здраве, всички индивиди и общности ще се радват на по-добри здравни резултати и ще бъдат по-издръжливи срещу заплахи като пандемии.

Предотвратяване на следващата пандемия?

Докато някои може да са фокусирани върху възстановяването от текущата пандемия, има разбираем интерес към предотвратяване на следваща пандемия или на друг извънреден здравен случай. Следващото голямо избухване на инфекциозна болест или пандемия ще бъде различно в някои отношения. Но няма да бъде изненадващо, когато се случи, тъй като СЗО и други организации постоянно идентифицират и наблюдават огнища, които смятат, че могат да бъдат източници на бъдещи епидемии. Всъщност много от тези потенциално опасни вируси възникват от ситуации, в които има човешка роля. Масивното обезлесяване излага хората на срещи с нови организми, лошото взаимодействие между човек и животни може да създаде нови организми, повишаващите се температури могат да разширят зоните на съществуващите епидемии и т.н. Справянето с потенциалните източници на нови и възраждащи се епидемични заплахи ще изисква набор от съвместни действия от локално до глобално равнище. Наскоро световни лидери призоваха за международен пандемичен договор с цел

по-добро предупреждаване на страните, създаване на по-добри системи за събиране на данни и разпространение на подходящи стоки и, което е важно, да се обърне внимание на източниците на глобални заплахи за здравето.

Тепърва предстои обаче да разберем дали глобалните усилия за предотвратяване на следващата голяма здравна криза ще се съсредоточат върху решаващата роля на структурния расизъм към малцинствата, коренното население и други маргинализирани общности. Точно както националните политики се фокусираха върху политиките за широката общественост, международните споразумения вероятно ще се фокусират върху институции с различни функции. Но докато знаем, че достъпът до стоки като маски или дезинфектанти за ръце и здравеопазване, включително тестване, са важни, те също са само частични компоненти на здравната устойчивост. Обхватът на превенцията на пандемия трябва да е с фокус върху човека и да помага на хората да популяризират способностите си за предотвратяване на инфекции за себе си, техните семейства и общности. И, което е важно, предотвратяването на бъдещи епидемии означава насърчаване на здравето сега, така че населението да бъде възможно най-здравно, когато се появи нова заплаха за здравето.

Неуспехът да се признае решаващата роля, която социалното изключване и дискриминацията играят при пандемии и други извънредни здравни ситуации, както и ежедневното функциониране на здравните системи, означава, че следващия път инфекциите отново ще се разпространят сред най-необлагодетелстваните общности. Има реална възможност без достатъчно предлагане и разпространение на ваксини в Глобалния Юг Ковид-19 да продължи безкрайно, потенциално позволявайки да се появят по-вредни варианти на вируса и след това заразяването да се възобнови сред цялото световно население. Всичко това следва да подскаже, че справянето с основните двигатели на лошото здраве за малцинствата, коренното население и други маргинализирани групи е от решаващо значение за справяне с уязвимостта на цялото човешко население към следващата глобална заплаха за здравето.

Принципите, които са в основата на правото на здравеопазване и на другите човешки права по-общо за малцинствата и коренните народи продължават да са очевидни по време на пандемията и са решаващи за възстановяването. Първо, правото на здраве обхваща повече от здравната грижа и включва поддържащи условия, които защитават и разширяват възможностите на индивидите и общностите да бъдат здрави в дългосрочен план. Второ, малцинствата и коренното население имат право да не бъдат дискриминирани при достъпа до здравни грижи и лечение, както и на политики в областта на общественото здраве. И, трето, правото на

участие във вземането на решения, свързани със здравето, на индивидуално и политическо ниво трябва да се спазва и осъществява. Четвърто, трябва да се зачита правото на защита на идентичността, защото много общности имат вявания и практики, свързани със здравето и благосъстоянието, които са от основно значение за тяхната лична и групов идентичност. Справянето със силните уязвимости на малцинствата и коренните народи е предпоставка за прекратяване на тази пандемия за всички, както и за защита на здравето на всички общества в бъдеще.

Препоръки

- *Смяна на фокуса на събирането на данни и на усилията за категоризирането им, за да се гарантира, че ситуацията на най-изключените не е скрита или пренебрегната:* В съответствие с обещанието на ЦУР „Никой да не бъде изоставен“ е жизненоважно конкретните резултати на малцинствата и коренните народи да бъдат адекватно уловени в официалните данни и цели. Тези системи, които бяха спешно необходими по време на пандемията, трябва да бъдат поддържани след възстановяването за оценка и отговор на честотата на други здравни неравенства между общностите.
- *Гарантиране, че стратегиите за обществено здраве отразяват специфичните социални реалности на малцинствата и коренните народи, като въведените мерки осигуряват защита на правата им:* Подходът към управлението на пандемията „един начин е подходящ за всички“ в някои случаи постави маргинализираните общности в по-голям риск, като не успя да разпознае несигурното естество на техния поминък и липсата на мрежа за икономическа подкрепа за преодоляване на кризата. Налагането на стандартизирани медицински политики обаче предшества Ковид-19 и е вероятно да продължи без трайни усилия за разработване на политики, които са достъпни и подходящи.
- *Включване на малцинствата и коренното население в проектирането на публични здравни отговори, за да се гарантира тяхната уместност и ефективност:* Подходи, основани на човешките права на обществено здравеопазване, изискват значимо участие от представители на общностите в очертаването и изпълнението на всякакви стратегии, насочени към тези общности. Това включва групи, които могат да бъдат маргинализирани в рамките на малцинствените и коренните общности, включително жени, хора с увреждания, по-възрастни лица и ЛГБТКю+.¹¹

- *Обръщане на внимание върху основната роля на структурния расизъм в увековечаването на здравните неравенства:* Докато неравенствата в резултатите често се представят в материално отношение, като се признава връзката с по-високите нива на бедност сред някои общности, по-малко се признават ролите, които са изиграли расизмът и дискриминацията за определянето им. Следователно общественото здравеопазване трябва да възприеме подход, основан на принципите на социалната справедливост и антирасизма, който включва широк кръг от човешки права.
- *Популяризиране на основано на права възстановяване от пандемията, което се обръща не само към неравенства около Ковид-19, но също и към други здравни предизвикателства:* Понесената непропорционална тежест от малцинствата и коренното население по време на настоящата криза илюстрира исторически, продължителни неравенства, които ще останат дълго след края на пандемията. Към тях трябва да се обърнем, за да гарантираме трайна справедливост и устойчивост не само за тези общности, но също и за обществата като цяло.

Препитание и заетост: Въздействието на Ковид-19 върху икономическото положение на работниците от малцинствата и коренните народи

Раша Ал Саба и Самравит Гугса

На фона на глобална рецесия, предизвикана от пандемията от Ковид-19, в сферата на труда особено силно бяха засегнати малцинствата и коренното население. Не само че членове на тези общности загубиха източниците си на доходи, те също така бяха оставени уязвими да работят в опасни и експлоататорски условия.

Тази глава разглежда непропорционалното въздействие на пандемията с разгръщането на кризата върху по-малките и доходите на малцинствата и коренните народи. По-специално тя разглежда ограниченията на политиките, въведени от различни правителства за защита на работниците и техните права, продължаващия модел на експлоатация и злоупотреби, на които малцинствата и коренните общности са изложени на пазара на труда, и на начина, по който тези въпроси се припокриват с по-дълбоки модели на дискриминация, които предхождат самата пандемия.

Загуба на работа, доход и препитание

Освен преките ефекти върху общественото здраве, основна последица от пандемията беше безработицата, като Международната организация на труда (МОТ) съобщи, че 8,8 на сто от глобалните работни часове са били загубени само през 2020 г., което се равнява на 255 милиона работни места на пълен работен ден, чийто резултат са приблизително 3,7 трилиона щатски долара пропуснати доходи. Докато много работни места в официалния сектор бяха защитени чрез правителствени схеми, неформалният сектор – където е заето мнозинството (61 процента) от световната работна сила и където са преобладаващо представени малцинствата и коренните народи – беше засегнат много по-зле. Самият характер на неформалната икономика означава, че работниците нямат сигурни трудови договори, достъп до защита на труда или социална защита чрез тяхната заетост, което ги прави по-уязвими на експлоатация и финансова неста-

билност. Нещо повече, трябва да се отбележи половият характер на това положение, тъй като над 90 на сто от жените в страните с ниски доходи са наети неофициално, което води до още по-голямо въздействие върху тях.¹²

Работници мигранти в периферията на глобалната икономика

Работниците мигранти по целия свят често са наемани неофициално и бяха сериозно засегнати от Ковид-19. Не само много от тях загубиха работата си, но някои дори бяха физически изоставени от техните работодатели да се оправят сами. В Ливан например, където икономиката вече беше в криза още преди пандемията, голям брой преобладаващо етиопски мигранти домашни работнички бяха уволнени и оставени на улицата край консулството на страната им в столицата Бейрут. Повечето от жените имаха малко или нямаха пари и разчитаха много на подкрепата на неправителствени организации (НПО) докато чакаха да бъдат репатрирани.

Пандемията от Ковид-19 освети и жизненоважния принос за поддържането на хранителните запаси на местно и международно ниво на работниците мигранти в селскостопанския сектор. Държавите, които разчитат силно на чуждестранни работници в този сектор, отчасти значителен недостиг на работна ръка, което не се дължеше толкова на самия Ковид-19, колкото на въведените от правителствата мерки за ограничаване на разпространението на вируса, особено на правилата за пътуване и на ограничаване. В Канада например фермерите всяка година разчитат на около 60 000 чуждестранни работници, главно от Мексико, Гватемала и Ямайка, за събиране на реколтата им. Обаче в първите месеци на пандемията Онтарио беше епицентърът на огнището на Ковид-19 в страната, където повече от 1000 работници мигранти във ферма бяха с положителни тестове. Като

результат много работодатели наложиха строги правила, по-специално за чуждестранните работници, чиито визи бяха под запор при фермерите, за които те работеха, което доведе до силов дисбаланс, при който работниците можеха лесно да бъдат изпратени обратно в родните им страни. Всъщност много от тях бяха уволнени след обвинения от работодатели, че не се придържат към наложените им ограничения.

Работниците мигранти в Индия, повечето от които са далити и адиваси по произход, също бяха изправени пред трудности. След затварянето десетки милиони работници мигранти загубиха работата си в градски райони и бяха принудени да се върнат у дома, често в селски райони, без никакви ясни средства за оцеляване. А и ситуацията, пред която се изправиха далитите и адивасите в Южна Азия, надхвърля границите на Индия. Например в Непал, според проучване на Фондация Самата, от 1500 респонденти далити повече от 80 процента съобщиха за финансова нищета поради Ковид-19 и ограниченията, въведени за съдържане на разпространението на болестта, като 45 на сто бяха загубили работата си вследствие на пандемията. Фактът, че по-голямата част от далитите са работници на дневна надница, ги прави особено уязвими от икономическата криза, предизвикана от пандемията, оставяйки ги да се борят да свържат двата края. Въздействието на безработицата и намалените доходи на работниците мигранти бяха усетени и от членовете на семействата им по техните родни райони, които разчитаха на парични преводи – особено важен въпрос в Южна Азия, където основен дял от глобалните парични преводи се изпраща от мигранти работници, трудещи се другаде в Азия, Близкия изток, Европа и Северна Америка.

Пандемията също така силно засегна глобалните вериги за доставка на облекла, където често са наемани хора от малцинства и коренни народи, тъй като търсенето на облекла драматично намаля. Много търговци на дребно бързо анулираха или отложиха производствени поръчки, които в много случаи вече бяха изпълнени преди доставката. Например според бангладешката Асоциация на производителите и износители на облекла, до април 2020 г. повече от 1 милион бангладешки работници в производството на облекла бяха изпратени у дома без заплащане или загубиха работата си след като западни марки дрехи като Примарк (Primark) и Маталан (Matalan) след избухването на пандемията от Ковид-19 отмениха или спряха съществуващи поръчки за 2,4 милиарда британски лири.

В много случаи компаниите отказваха да плащат за дрехи, които производителите вече бяха изработили, в резултат на което бяха затворени хиляди фабрики и милиони работници в заводи за облекло останаха без работа, често без да им се изплати дължимата заплата или

обезщетение. Това илюстрира явен властови дисбаланс в модната и шивашката индустрия, при който предварителното инвестиране на труда се прехвърля върху работниците в по-бедните икономики, които също така поемат най-голямата тежест от финансовите загуби и риска. Освен това подобни случаи оказват значително въздействие върху хранителния статус на работниците, както бе отбелязано в глобално проучване от ноември 2020 г. на Консорциума за права на шивашките работници в девет държави: 80 процента от анкетираните с деца съобщиха, че е трябвало да гладуват, за да нахранят децата си.

Поминъкът на коренните населения е застрашен от сриването на туризма

Както работниците мигранти, така и коренните народи също са непропорционално представени в неформалната икономика. Тъй като те често работят в сектори, силно засегнати от пандемията, особено като резултат от държавни мерки за предотвратяване на разпространението на вируса, те усетиха тежко въздействие върху техния поминък и традиционните икономики. Една област, която беше особено силно засегната в резултат на затварянията и ограниченията за пътуване, беше туристическият сектор. Докато в най-лошия случай секторът се свързваше с експлоатация и влошаване на околната среда, той може също така да бъде и жизненоважен източник на доходи и заетост за много местни общности.

Например поради дълбокото познаване на земята, върху която живеят от векове, хомани Сан¹³ от Калахари в Южна Африка, за да се препитават, предлагат ловни пакети на търговска основа на тяхната земя около Трансграничния национален парк Кгалагади. Обаче след като веднъж затварянията бяха наложени и туризмът спря, търсенето на техните услуги драстично намаля, на свой ред намалявайки техните доходи и оставяйки общността обречена на глад.

Въпреки че туризмът е важен източник на доходи за малцинствените и коренните общности, разпадането на сектора, причинено от Ковид-19, подчерта несигурността на зависимостта от тази форма на създаване на доходи. Например тихоокеанските острови успешно успяха да запазят нисък броя на заразените с Ковид-19 през първата година на пандемията, но не бяха в състояние да избегнат икономическите затруднения поради спада в туризма. За разлика от съседите си Австралия и Нова Зеландия, помалките тихоокеански островни страни често разчитат на помощ и парични преводи и не бяха в състояние да предоставят силни пакети със стимули. Един ключов урок от пандемията от Ковид-19 е да се обмисли как да се коригира тази зависимост от туризма на малцинствените и коренните общности по целия свят, така че доходите им да бъдат по-устойчиви на подобни сътресения.

Човешки права и Ковид-19: репресии и съпротива в разгара на пандемия

Никол Жиранд

Ковид-19 разкри ярките неравенства, съществуващи в нашите общества. Малцинствените, коренните и мигрантските общности бяха засегнати непропорционално много от разпространението на Ковид-19, подхранвано от по-лошите предварително съществуващи здравни показатели, икономическо обезправяване и дискриминация. Но в много случаи отговорът на правителствата на пандемията изостри съществуващата дискриминация, което доведе до увеличаване на несигурността и преките заплахи за правата на малцинствата и коренното население.

Докато временни и балансирани ограничения са необходими за справяне с разпространението на вируса, тези обществени здравни мерки трябва да се провеждат пропорционално, със зачитане на правата, по недискриминационни начини. Обаче това, на което много общности станаха свидетели от началото на пандемията, бяха репресии – тежки мерки, които често не благоприятстваха защитата на общественото здраве, или дори бяха контрапродуктивни спрямо тези цели, много от които бяха насочени директно към малцинствата и коренните народи, или въздействието върху тях беше непропорционално голямо.

Тези рестриктивни нови мерки бяха предприемани често със спешна заповед или указ, с ограничен контрол, като нарушаваха широк кръг от човешки права и често се прилагаха по дискриминационен начин. Ограниченията на свободата на движение и свързаните с тях глоби често бяха насочени по-специално към етнически или религиозни малцинства и други маргинализирани общности. Общи забрани на свободата на събиранията бяха приложени в десетки държави по целия свят, включително забрани, предвидени за спиране на протестите на малцинствата, както в Турция.

Приложенията за проследяване на контакти заплашват правата на личен живот, особено на маргинализирани общности, като работниците мигранти в Сингапур, чието завръщане на работа доведе до задължително използване на несвършени приложения за проследяване. Промени с голям обхват без ясна научна обосновка или

изходна стратегия и без ангажиране на уязвимите общности или смекчаване на потенциалните негативни въздействия бяха направени в много страни.

В тази глава ще бъде разгледано как един отговор на биосигурността към пандемията изостри въздействието на Ковид-19 върху малцинствените, коренните и мигрантските общности. Този подход допълнително затвърждава неравенството чрез приоритизиране на социално-икономическите и политическите интереси, гледайки на хората само като на потенциални преносители, и налагайки отгоре надолу авторитарни и военни намеси, за да се осигури опазване на общественото здраве. Малко се разглежда сложното въздействие на тези мерки върху хора, изправени пред кръстосана дискриминация и, в някои случаи, пандемията беше използвана като претекст за допълнително подкопаване на защитата на правата на малцинствата и на коренните жители.

В същото време, подходите за биосигурност бяха катализатор за общностно организиране, невиджано от десетилетия в такива широки мащаби. Малцинствените и коренните общности призоваха за основан на правата подход към пандемията, който поставя системната дискриминация отпред и в центъра, за да се справят с основните причини за разпространението ѝ, като се намесят, за да помогнат на своите общности там, където правителството не е успяло да го направи, и се противопоставят на прилагането на потиснически мерки под прикритието на Ковид-19.

Общности под карантина в България: Дискриминационни мерки срещу ромските квартали

Расистките и дискриминационните подходи към общественото здраве по време на първоначалното разпространение на Ковид-19 доведоха до сегрегация и ограничения за движение за цели квартали и селища, какъвто беше случаят с ромите в България и Словакия и бежан-

ските лагери в Гърция, където затварянията бяха насочени към жителите им, докато останалата част от страната се върна към нормални условия. Неправителствената организация „Лекари без граници“ определи продължителното затваряне на бежански лагери като „абсолютно неоправдано от гледна точка на общественото здраве – то е дискриминационно спрямо хората, които не представляват риск, и допринася за тяхното стигматизиране, докато ги излага на по-нататъшен риск“, като ги държи в пренаселени и нехигиенични условия.

В България крайнодясната партия ВМРО-Българско национално движение използва кризата по начин, който някои от ромските активисти за права описаха като „етнизиране на пандемията“. В първите дни на извънредното положение председателят на ВМРО и български член на Европейския парламент (евродепутат) Ангел Джамбазки¹⁴ призова за затварянето на ромски квартали, описвайки ги като „истински гнезда на инфекция“. Малко след това квартал Кармен на Казанлък беше блокиран, изходите на квартала бяха запечатани и единствената оставаща точка за достъп беше охранявана непрекъснато от силите на реда. Подобни контролни пунктове бяха разположени около ромски селища в различни общини, което доведе до огромно присъствие на войници, полиция и дроне – представляващи далеч по-видимо присъствие от това на медицински работници и консумативи. В някои случаи властите не осигуриха на блокираните общности достъп до храна, вода или лекарства: в Царево, например, 500 ромски жители останаха без вода за 10 дни. Подобни блокади не бяха наложени в не-ромски квартали, а църквите останаха отворени.

Тъй като продължи съществуването на блокади и контролни пунктове, в средата на април 2020 г. ромски граждани започнаха да протестират в София. Работейки предимно в неформални отрасли, мнозина от тях не можаха да си набавят документите, необходими им за преминаване през контролно-пропускателните пунктове. Слухове, че ромите в някои квартали са заразени, подтикнаха работодателите да уволняват работници. Ромски активисти подадоха гражданска петиция до двама други български евродепутати,¹⁵ призовавайки ги да опровергават думите на Джамбазки, но срещнаха мълчание. След продължителен натиск ограниченията бяха премахнати в края на април. Накрая, в средата на май, двама специални докладчици на ООН по въпросите на расизма и малцинствата разпространиха съвместно изявление, в което нарекоха действията на българските власти „дискриминационни“, „прекалено секюритизирани“, и „нарушения на правото на ромите на равенство и свобода на движение“ чрез „правителствения отговор на Ковид-19, който набелязва ромите“.

Заповедите за оставане въщи в Южна Африка: Чернокожите жени се сблъскаха с вълна от основано на пола насилие

След като правителствата започнаха да признават тежестта на нововъзникващата здравна криза, политиките на затваряне бяха въведени с различна степен на тежест в световен мащаб. Някакъв начин на затваряне вероятно беше необходим на този етап за ефективно ограничаване на вируса, но често не се разглеждаше непропорционалното му въздействие върху уязвимите общности, нито ефективността на стандартизираните превантивни мерки в определени контексти. Например за отдалечени общности на коренни жители, които бяха възпрепятствани да събират горски продукти, като например в Камбоджа, беше под въпрос дали ограничаването на тези дейности за препитание би имало влияние върху разпространението, което по това време беше концентрирано в градски условия. По подобен начин скотовъдците номади бяха възпрепятствани да осъществяват традиционните си движения между Мавритания, Сенегал и Мали, в резултат на което нямаше земя за паша на техните животни; това, от своя страна, доведе до прекомерна паша и повишено напрежение с уседналите общности. Затварянията са по-голямо предизвикателство за вече уязвими групи, което води до натрупване на „здравен дълг“, който се съчетава със загуба на доход, проблеми с психичното здраве, прекъсване на всякакви системи за подкрепа и неадекватни или несъществуващи механизми за социална защита.¹⁶

По-специално основаното на пола насилие скочи до небето по време на затварянето, като почти всяка държава в света отчиташе увеличение на обажданията до горещи линии за домашно насилие и за жени, търсещи помощ в приюти и от полицията. В някои страни, като Зимбабве, приютите за жени не бяха признати като услуги от съществено значение; това означаваше, че оцелелите се бореха да достигнат до тях, тъй като не можеха да получат разрешителни за услуги от съществено значение, необходими за пътуване за достъп до помощ. Във всеки случай, доставчиците на услугата трябваше да затворят поради класифицирането ѝ като несъществена. За жени и момичета от малцинствата и коренните народи тази ситуация се усложняваше от дискриминацията, пред която са изправени, както поради техния пол, така и като членове на маргинализирани общности. Те често са по-уязвими на насилие от общностите на мнозинството, което произтича от безброй фактори, включително социално-икономически борби, липса на ангажираност със системи за държавна подкрепа и травматични отношения между поколенията. Много от статистическите данни за докладвани инциденти на мъжко насилие

срещу жени по време на затварянето не бяха категоризирани по етническа принадлежност или други фактори, но неофициални доказателства предполагат, че съществуващите модели на насилие срещу жените от малцинствата и коренното население са се увеличили както по време на затварянията, така и след тях. Например общностна група, работеща с коренните Сан в региона Омахеке в Намибия съобщи, че домашното насилие се е увеличило в резултат от политиките за оставане въщи. Когато работниците от Сан във фермата бяха уволнени без заплащане през март 2020 г., породилите се в резултат на това напрежение и чувство за безизходица доведоха директно до ескалация на домашното насилие.¹⁷

В Южна Африка, едно от най-опасните места в света да бъдеш жена, беше наложено едно от най-строгите затваряния в света. Моделите на насилие в тази страна излагат бедните чернокожи жени на непропорционални равнища на насилие, включително на феминцид. След като деветседмичното затваряне в Южна Африка беше облекчено, убийствата на жени скочиха значително, като през първите две седмици бяха убити 21 предимно чернокожи жени. Докато министърът на полицията заявя, че престъпленията като цяло са намалели по време на затварянето поради забраната за продажба на алкохол, като преобладаващата идея беше, че връщането към продажба на алкохол е подхранило увеличаването на убийствата на жени, то защитниците на правата на жените веднага отбелязаха, че обаяданията до центровете за помощ за жени са нараснали, във всички провинции, с 54% по време на затварянето. Приютите бяха претоварени. Една от жертвите през това време беше Алтеция Корте, за която се твърди, че е поискала заповед за защита срещу съпруга си, но от полицията ѝ било казано да изчака, докато ограниченията отпаднат: седмица по-късно тя е убита от него заедно с дъщеря им. Президент Сирил Рамафоса оплака вълната от феминциди в обръщение към нацията през юни 2020 г. като „втора пандемия“, но пропусна да спомене за също толкова честите убийства на лица от сексуални малцинства и чернокожи хора.

Затварянето в Индия: Мигрантите засегнати най-силно от ограниченията

Липсата на разглеждане на това как драстични мерки, наложени в името на общественото здраве, може да се окажат опустошителни за вече маргинализирани общности е може би най-ясно изразена в Индия. Нямаше въвеждане на планиране за смекчаване на катастрофалните резултати от най-голямото затваряне в света на хора без достъп до програми за социална защита. След като затварянето на цялата страна беше внезапно обявено на 24 март без предварително предупреждение, милиони работници мигранти, много от които от далитите,

адивасите и други маргинализирани общности, нямаха друга възможност освен да напуснат метрополисите пеша след като железопътната система беше затворена, а стотици умряха по пътя. Затварянето, наложено произволно от правителството на министър-председателя Нарендра Моди с минимални или никакви предварителни консултации, демонстрира малко внимание към сигурността и благосъстоянието на милионите работници мигранти. Освен че беше далече от защитата на общественото здраве, то послужи само да бъдат струпани хората заедно в големи маси, докато те се опитваха отчаяно да избягат от градовете.

Повечето от тях бяха работници на ежедневна заплата, без спестявания или мрежи за социална сигурност, и така бяха принудени да се върнат в своите селски домове. Далити съобщаваха, че са били заклеявани при връщането си, както като изгнаници, така и като заподозрени за носители на вируса. Правителствените схеми за работа и програмите за снабдяване с провизии бяха критикувани, че не достигат до най-уязвимите, а облагодетелстват само по-висшите касти.

Поразително е, че когато ситуацията в Индия бързо се влоши от март 2021 г., с остър скок на инфекциите и смъртните случаи, много градски работници мигранти отново се изтръгнаха от градовете в цялата страна, за да се върнат към своите села. Страхът от бързото разпространение на вируса и продължаващата невъзможност на правителството да ограничи разгръщащата се трагедия подтикваше тези заминавания, въпреки отсъствието този път на наложено на национално ниво затваряне. Тяхното масово изселване несъмнено беше вдъхновено и от травмата от отношението към тях година преди това: по думите на Арундати Рой, пиещ за „Гардиан“, „Те напуснаха, защото знаеха, че независимо че те са двигателят на икономиката в тази огромна държава, когато настъпи криза, в очите на тази администрация, те просто не съществуват“.

Несигурност в Колумбия: Целенасоченото насилие във възход

Повечето държави, които наложиха национално затваряне, нямаха предишен опит в това, със сигурност не и въвеждането му в името на общественото здраве. Начините, по които затварянията – въведени с такава спешност – щяха да се намесят в динамиката на съществуващите конфликти, не бяха взети предвид както трябва при много обстоятелства, оставяйки маргинализираните общности под кръстосан огън. В Мексико например затварянето беше използвано от наркотрафиканти и паравоенни групи за разширяване на териториалния контрол за сметка на коренното население, особено в южните щати Чиапас и Оахака. „Няма пандемия за паравоенните

сили“, обясни Рубен Морено, активист за правата на местните жители от Чиапас в интервю за „Икуъл Таймс“ (Equal Times). „Паравоенните продължават своите насилствени действия и местните хора нямат достъп до правосъдие. Това е абсолютна дискриминация – и защо съществува? Защото сме коренно население.“

В Колумбия нареденото от правителството затваряне направи защитниците на правата на местните хора уязвими на целенасочени убийства. Докато още преди пандемията Колумбия вече беше смятана за най-смъртоносното място в света за защитниците на екологичните права, много от които са от коренното население или афроколумбийци, броят на убитите се увеличава през 2020 г. Според колумбийската НПО Индепас, 113 защитници на правата на коренното население са били убити през 2020 г., около 25 процента повече отколкото през 2019 г. По време на затварянето на цялата страна лидерите на коренното население загубиха или бяха изправени пред намалена защита от държавна сигурност, включително от телохранители или нощни патрули, в момент, когато – насилствено затворени в домовете си и без да могат да се движат в отговор на заплахи – беше лесно да ги намерят и убият на публично място без свидетели. Още повече, че с фокусираните държавни сили върху Ковид-19, въоръжените паравоенни формирования успяха да се подсилат и да укрепят своите дейности. Както е обобщено за Амнести Интернешънъл от Данели Еступиан, защитник на правата на човека от Процесът на черните общности (ПЧО) в Бунавентура, Колумбия:

„Нашите врагове все още ни убиват и това не е трудно за тях по време на пандемията, защото всички сме си у дома, съобразяваме се със задължителната карантина, което означава, че никой не може да се движи. Но изглежда, че хора, които искат да ни заглушат, се движат наоколо без никакъв проблем. Ние виждаме модел, при който незаконно въоръжени групи идват в домовете на социалните лидери и ги убиват пред техните семейства. В някои случаи, те убиват и техните роднини“.

Затварянето имаше допълнителни последици върху вербуването на деца от недържавни въоръжени групи, като много от децата бяха от коренното население или афроколумбийци, като повече от два пъти нарасна броят на рекрутираните непълнолетни през периода януари – април 2020 г. спрямо общия докладван брой за цялата 2019 г. Смята се, че увеличението на набирането на деца идва от закриването на училищата по време на затварянето, премахнало защитните пространства, които изоли-

раха децата от вербуване, докато родителите се бореха със социално-икономическия натиск, предизвикан от отговора на пандемията.

Изправени пред тази тревожна ситуация, усложнена от икономическите последици на Ковид-19, лидери на коренното население организираха поход до столицата Богота за минга – думата значи споделена работа или съвместни усилия на езика на коренния народ кечуа – в знак на протест срещу продължаващите убийства на лидери и бавното изпълнение на мирното споразумение от 2016 г. с бунтовниците от ФАРК (Революционните въоръжени сили на Колумбия). Походът започна на 8 октомври 2020 г. на юг и югозапад, със свикване първо в Кали, след това измина 600 километра в марш до столицата, където хиляди се събраха на 19 октомври. Лидерите поискаха да бъдат посрещнати от президента Иван Дуке, който вместо това отлетя до Картагена за частно събитие.

Въпреки предизвикателствата на пандемията и заплахата от полицейско насилие срещу протестите, местните активисти продължиха да се мобилизират през 2021 г., включително като проведеха мащабни демонстрации в град Кали през април. Тези действия бяха мотивирани от убеждението, че без да се поддържат постоянно действията, насилието и злоупотребите просто ще продължат. „Дори пандемията не ще спре движението ни,“ – каза Хермес Пит, ръководител на Регионалния съвет на коренното население на Каука (CRIC), пред Ал Джазира. „Няма друг път, освен да продължим да се борим“.

Ръководен от общността подход за съдържане: Контролно-пропускателни пунктове на маорите в Нова Зеландия

Много правителства, след като забавиха твърде дълго отговора си на глобалното разпространение на вируса, действяха със закъснение автоматично и неомислено, със спускани отгоре отговори, които не бяха предлагани след информирана дискусия с общностите. Може да се твърди, че правителствата нямаха опит или въведени механизми за бързи консултации за оценка на непропорционалните въздействия върху уязвимите общности. Но за коренните народи с утвърдени системи за управление, имаше ясна обосновка за това, че отговорът трябва да бъде планиран и инициран от местните общности, с необходимото финансиране на място, за да се осигури ефективно и подходящо в културно отношение действие.

В Нова Зеландия лидерите на маорите осъзнаха, че те трябва да водят към отговора на вируса, за да се увеличи максимално защитата на тяхната общност. Маорите бързо се организираха, с подкрепата и оперативното присъствие на местната полиция, за да създадат 40 общностни контролно-пропускателни пунктове в цялата

страна, като силно насърчаваха пътуващите да не продължават към племенната територия. На контролно-пропускателните пунктове, които работеха денонощно 7 дни в седмицата, се предлагаша съвети за безопасност на местните работници от най-важните заетости, които трябваше да преминават.

Според лидера на общността Тина Нгата, контролните пунктове бяха форма на пряко действие, произтекло от спомена на маорите колко силно са били засегнати от предишни епидемии още от XVII в. и от вълните от западни пътешественици. „Лесно е да се разбере безпокойството, което общностите на маорите почувстваха, когато Ковид-19 пристигна на нашите брегове“, обясни Нгата в списание „Овърленд“. „Когато по-нататък вземете предвид, че не само държавата в исторически план не е успяла да защити нашите предци, но че общият опит на коренното население от колонизацията включва използването на болестите като оръжие за геноцид, тогава може да разберете защо не можехме да чакаме някой да дойде и да ни спаси.“

Превантивното действие на маорите беше посрещнато с критика от десните партии, поставящи под въпрос законността на контролно-пропускателните пунктове, твърдение, което беше опровергано от полицията. Членовете на общността обаче говореха топло за сътрудничеството между държавата и маорите, подчертавайки положителното участие на полицията в процеса – само по себе си добре дошло развитие, предвид дългата история на малтретиране и насилие, от което маорите са страдали от правоприлагащите сили.

Ковид-19 и конфликт: Ескалиране на злоупотребите с човешките права в Мианмар

Ковид-19 добави още един слой нестабилност към съществуващите конфликтни ситуации, особено за бягащите от насилие уязвими общности като разселени лица, бежанци и търсещи убежище. Някои враждуващи страни обаче изглежда го третираха като възможност да наклонят везните в своя полза. В същия ден, в който генералният секретар на ООН Антониу Гутереш призова за глобално прекратяване на огъня с цел съсредоточаване върху борбата срещу разпространението на вируса, правителството на Мианмар направи три съобщения: Ковид-19 вече беше в Мианмар; Араканската армия (АА) е терористична организация; и уебсайтове, разпространяващи „фалшиви новини“, ще бъдат закрити. И трите съобщения щяха да ескалират конфликта в щата Ракин, да усложнят отговора на пандемията и да подчертаят пренебрежението на правителството на Мианмар към здравето и оцеляването на собствения си народ.

АА е една от многото въоръжени етнически организации в Мианмар, които се бият за самоопределение и политическа автономия от централната власт. Докато тя е сравнително по-нова от други подобни формирания, АА успешно се противопоставя на военните на собствена територия в щата Ракин за сметка на местното цивилно население, което се сблъсква с докладвани зверства от двете страни. Обявяването ѝ за терористична организация послужи за разграничаването ѝ от другите въоръжени групи, което криминализира всеки, който е комуникирал с АА, включително журналисти и хуманитарни работници. Трима журналисти бяха арестуван заради интервю с АА. Това етикетирание осуети смисленото сътрудничество и координацията на отговора на Ковид-19. Изключването от юни 2019 г. на интернет в осем общини в щатите Ракин и Чин, отчасти предназначено да задуши комуникациите на АА, в комбинация със спирането на две ключови новинарски организации за щата Ракин, които бяха определени като издания за „фалшиви новини“, означаваше, че изключително важна информация за Ковид-19 не достигаше до ключови населения. Беше „удобно“, че тези две новинарски организации съобщаваха за конфликта на терен.

Докато правителството се вслуша в призива за прекратяване на огъня на 9 май 2020 г. във връзка с многобройните му други конфликти, това не се отнасяше за АА. Конфликтът продължи да бушува в щата, като броят на разселените лица се удвои през 2020 г. и достигна над 100 000 души. Заразяването с Ковид-19 в Мианмар е най-многобройно в Ракин, като случайното тестване в лагерите за разселени лица предполагаше, че разпространението в общността е широко – което не е изненадващо при пренаселените и нехигиенични условия. Смъртоносният ефект на конфликта върху пандемичния отговор беше олицетворен от убийството на 20 април на шофьор на Световната здравна организация (СЗО), който превозваше резултатите от тестове за Ковид-19 в брандиран микробус на СЗО. Както армията, така и АА отрекоха да имат отговорност за убийството. През септември 70 души избягаха от карантинен център в западната част на щата Ракин след като през нощта наблизко се бяха водили боеве. „Искаме да останем въщи, но не можем“, обясни пред вестник „Иравади“ жител, намерил подслон в манастир. „Макар че се страхуваме от коронавируса, ние се страхуваме също да не паднат артилерийски снаряди.“

Помощта от правителството в отговор на Ковид-19 беше ограничена и лошо организирана. В самото начало от пандемията, шест базирани в Ситве местни организации на гражданското общество създадоха Араканския хуманитарен координационен екип, който да координира хуманитарната помощ за хората в Ракин. Те работеха както с правителството, така и с международни до-

нори за координиране на усилията, включително за пре-небрегнати разселени лица, които не живеят в създадените лагери. Те също така създадоха общностни карантинни центрове и осигуриха необходимото продоволствие. Ограниченията за движение имаха сериозни последици за помощта и облекчаването, като от организациите се изискваше да осигурят официално разрешение за отиване до лагерите за предоставяне на помощ и служителите им да имат отрицателни тестове на Ковид-19 само, за да разтоварят доставките. Дори когато имаха разрешение, те бяха спирани на военните контролно-пропускателни пунктове, а през октомври 2020 г. оторизирана лодка, пренасяща доставки за Международния комитет на Червения кръст, беше нападната от флота на Мианмар, като капитанът беше убит и плавателният съд повреден.

След като на изборите през ноември категорично победи Националната лига за демокрация (НЛД), военните завзеха властта на 1 февруари 2021 г. и използваха кризата с Ковид-19, за да оправдаят, осъществят и затвърдят своето управление. Председателката на НЛД и държавен съветник Аун Сан Су Чи беше арестувана и обвинена в „нарушаване на ограниченията за Ковид-19“ според наскоро променен от хунтата раздел от Наказателния кодекс. Мерките срещу Ковид бяха използвани за оправдание на бързите и брутални репресии срещу населението. Военните активно потискаха отговорите на въоръжените етнически организации на Ковид-19 преди да завземат властта и продължиха да бъдат основната пречка за ефективен отговор в страната, въпреки представянето на пандемията като претекст за незаконните им действия.

Бизнес както обикновено: Заграбване на земя и обезлесяване в Индонезия

Пандемията от Ковид-19 предостави на правителствата възможността да бързат с противоречиви закони, политики и практики под прикритието на икономическо възстановяване. Според доклад на Програма Горски народи, обхващащ държавите с най-големите останали участъци от тропически гори – Бразилия, Колумбия, Демократична република Конго, Индонезия и Перу, – социалните предпазни мерки и мерките за околната среда бяха върнати много назад през 2020 г.¹⁸ Държавите приоритизират разширяването на минния добив и дърводобива, развитието на инфраструктурата, агробизнеса и енергийния сектор в или близо до територии на коренните народи, като малко се съобразяват със съществуващите права за защита, приемат нови разпоредби за използване на земята и корпоративни пакети за стимули за сметка на съществуващите механизми за консултации. Подобни тенденции са документирани в Хон-

дурас, Индия и Филипините. Градските жители, които се завръщаха в селските райони в отговор на затварянето, допълнително увеличиха натиска върху горите. В резултат на това, според данни на Глобалния анализ и откриване на земя – световна предупредителна система за изчерпването на дървесното покритие, която използва сателитни данни, – равнището на глобалното обезлесяване е нараснало през 2020 г., увеличавайки се със 77% в сравнение с предходната тригодишна средна стойност.

В Индонезия първите 20 седмици от 2020 г. доведоха до 50% увеличение на загубата на гори в сравнение със същия период през 2019 г., според Глобалния анализ. Въпреки тази тревожна ситуация, индонезийското правителство реши да прокара законодателство, което допълнително ще наруши правата на коренните жители върху земята и тяхната решаваща роля в запазването на горите. Законът за създаване на работни места, определен като всеобхватен закон, беше приет от парламента през октомври 2020 г. и от президента Джоко Уидодо на 3 ноември за една нощ. Това е по същество пакет от не-олиберална дерегулация, популяризиран като средство за ускоряване на икономическото подмладяване, който прави повече от хиляда изменения в 79 закона, размива съществуващите местни, общностни и трудови права, като премахва оценките за екологично и социално въздействие; дерегулира минния добив; намалява наказанията за екологични нарушения; и изключва коренните народи от процесите на консултации. Масови улични протести в цяла Индонезия съпътстваха приемането на законопроекта, като обединиха работническите, студентските, екологичните движения и тези на коренните народи, като в резултат бяха арестувани хиляди. Някои просто бяха задържани за онлайн публикации, противопоставящи се на законопроекта.

Коалиция от организации на индонезийски коренни жители подаде спешно жалба до Комитета за премахване на расовата дискриминация на ООН, като отбелязва, че: „Вместо да зачита правата на коренните народи и съветите на експертите по правата на човека, правителството на Индонезия използва пандемията от Ковид-19 да одобри бързо закона, да проведе дискусии за закона, без да уведоми обществеността или да се консултира със засегнатите притежатели на права и да го гласува без необходимия кворум от физически присъстващи членове на парламента“.

Консолидиране на властта: Репресиите в Турция срещу несъгласните

Ковид-19 беше използван също като възможност за отклоняване на вниманието от действията на непопулярни правителства и в подкрепа на ниските оценки на одобрението им. Много правителства значително увели-

чиха популярността си през първите седмици на пандемията, което е често срещано явление по време на криза. Според изследователската компания Метропол, одобрението за турския президент Реджеп Тайип Ердоган скоочи от 41,9% през февруари 2020 г. до 55,9% през март, най-високата точка след опита за преврат през 2016 г. На вълната на това новооткрито одобрение бяха приети закони, увеличаващи държавния контрол над медиите, социалните медии, академичните среди и гражданското общество, като Ердоган продължи да консолидира власт и да отслабва опозицията.

Пандемията засили атаките на Ердоган срещу про-кюрдската Народнодемократична партия (НДП), като той продължи да отстранява и арестува демократично избрани кметове на НДП, замествайки ги с подбрани лично доверени лица. Докато неговата кампания за отстраняване на кметовете на НДП започна веднага след изборите през март 2019 г., в първите три месеци на пандемията доверени лица бяха назначени в 14 общини, предимно в кюрдския югоизток, и до края на 2020 г. 48 от 65 кметове на НДП бяха заменени, а 19 влязоха в предварителния арест. Това стана въпреки значителното прекъсване, което предизвика съгласуваният пандемичен отговор в тези области: след като Турция записа първия си случай на Ковид-19 на 11 март, кметовете на НДП изиграха активна роля в организирането на усилията за подпомагане в техните общности.

Югоизточната община Батман например отложи плащането на сметките за вода като мярка за облекчение в пандемията и беше една от първите, която се сдоби с назначен довереник. Тъй като 90 процента от жителите на Батман говорят кюрдски, кметът на НДП осигури версии на кюрдски език да бъдат включени в общинската среда като пътните знаци. Въпреки това назначеният довереник незабавно отстрани двуезичните табели, оставяйки само тези на турски. Тази липса на уважение към правата на език на малцинството също възпрепятства ефективния отговор на Ковид-19. „Тъй като правителството не предоставяше услуги на нашия майчин език“, каза високопоставен представител на НДП пред вестник „Нешънъл“ (The National), „хората не можеха правилно да се възползват от здравни услуги. Всички плакати и брошури за предпазните мерки за коронавируса бяха изготвени на турски език, а повечето хора не го разбират“.

В отговор на липсата на подкрепа от централното правителство, НДП инициира през март 2020 г. „Кампания на сестринските семейства“ за насърчаване на солидарността между семейства, като вдвояваше домакинства в по-добро положение с такива, които бяха зле икономически, за осигуряване на пакети за покриване на основните потребности. От програмата бяха подпомогнати над 60 000 семейства. Въпреки това, проправител-

ствени медии описваха кампанията като „подпомагане на терористична организация“. Правителството задържа представители на НДП и доброволци, които изпълняваха кампанията в много различни градове, и заведе дела срещу тях.

През юни 2020 г. двама депутати на НДП, Лейла Гювен и Муса Фарисогулари, бяха лишени от местата си в парламента и затворени по обвинения в тероризъм, че са членове на забранената войнстваща кюрдска организация ПКК (Кюрдска работническа партия). В отговор НДП организира двупосочното движение „Демократичен марш“, което беше планирано да започне едновременно от северозападната провинция Одрин и югоизточната провинция Хакари и да се срещне в столицата Анкара. Скоро след това протестите бяха забранени в 12 града от съответните им губернаторства, уж за ограничаване на разпространението на коронавируса. Повечето от тези забрани бяха само за няколко дни, което най-вече можеше да спре протестите, но не и разпространението на коронавируса. Въпреки забраните, протестите се проведоха в 11 провинции и бяха посрещнати с употреба на сила от полицията и задържания на протестиращи. През декември Лейла Гювен беше осъдена на 22 години затвор. С развитието на пандемията правителството продължи своята кампания за заглушаване на НДП, а държавният обвинител направи официално искане през март 2021 г. цялата партия да бъде обявена извън закона – ход, осъден от нейните поддръжници като премерен удар срещу демокрацията в страната.

Общественото здраве като претекст за антимигрантски политики: Раздел 42¹⁹ в САЩ

Пандемията доведе до безпрецедентно затваряне на границите в световен мащаб, засягайки по-специално бягащите от насилие и търсещите закрила. До 1 април 2020 г. над 91% от населението на света живееше в държави, ограничаващи всички международно пристигащи и 39% в държави с пълно затваряне на границите за неграждани и непребиваващи. Милитаризацията на границите се увеличи в много държави, като беше придружена от националистическа реторика, която преплиташе ксенофобската реч с „битката“ срещу коронавируса. Унгарският министър-председател Виктор Орбан обвини за разпространението на Ковид-19 нелегалните мигранти и затвори границите на страната за търсещите убежище, като същевременно пренебрегна значителния брой придобити в болници инфекции, разпространяващи се в недофинансираните, неподготвени държавни болници. Агенцията за гранична охрана на Европейския съюз Фронтекс използва пандемията за оправдание на своето

съществуване и за затвърждаване на ролята си, замъглявайки превенцията на миграцията и защитата на общественото здраве: „Ако не можем да контролираме външните граници, не можем контролираме разпространението на пандемии в Европа. Фронтекс играе ключова роля в осигуряване на ефективна защита на външните граници на Европейския съюз не само срещу трансграничните престъпления, но и срещу заплахи за здравето“.

Тежестта на мерките за затваряне на граници в целия свят понесоха най-вече търсещите убежище хора от малцинства и коренни народи. През април 2020 г. малайзийските военновъздушни сили отказаха влизането на лодка, превозваща приблизително 200 бежанци рохингя, които бяха избягали или от Мианмар, или от лагери в Бангладеш, позовавайки се на опасения, че те ще внесат коронавируса в страната. Приблизително по същото време, бреговата охрана на Бангладеш спаси лодки с близо 400 рохингя на борда: според съобщенията те са били отхвърлени от Малайзия, като десетки са починали след това. Морски експулсии бяха регистрирани и в Малта и Италия.

Сред повече от 40 държави, които въведоха инструменти за цифрова близост и за проследяване на контакти, Сингапур беше една от първите с цифровата система ТрейсТогедър (TraceTogether), предложена като незадължителна мярка за гражданите, но направена задължителна за работниците мигранти.

Насочените срещу мигранти и търсещи убежище бежанци ограничителните процедури бяха утвърден крайъгълен камък на правителствената политика на САЩ през цялата администрация на бившия президент Доналд Тръмп. В САЩ пандемията предостави възможност да се използва законът за общественото здраве за експулсирането на близо 530 000 мигранти и търсещи убежище и на 16 000 непридружени деца, подход, който нямаше да бъде възможен според съществуващия закон за имиграцията. На 20 март центрoвете за контрол и профилактика на заболяванията (КПЗ) издадоха заповед за незабавно отхвърляне на всички пристигащи на границата без подходяща документация за влизане, като системно отказваха право на убежище. Твърди се, че КПЗ са били притиснати от администрацията на Тръмп да издадат заповедта – известна като Раздел 42 – въпреки съпротивата на старши служители на КПЗ. Експерти по общественото здраве и медицина се противопоставиха на заповедта в съвместно изявление, като заявиха, че тя не се основава на научно обосновани мерки за общественото здраве, а по-скоро е пример на „ксенофобски, жестоки и незаконни политики, прилагани от администрацията на Тръмп под предлог на защита на общественото здраве“. Заповедта беше обновена няколко пъти през годината, а след преглед, иницииран от

администрацията на Байдън, продължи да действа през 2021 г., с изключение, че не се прилага за непридружени деца. Докато служителите на Байдън твърдят, че тези, които се нуждаят, все още могат да търсят защита, в годината на прилагането на Раздел 42 по-малко от 1% от пристигналите успяха да го направят.

Докато Агенцията по имиграция и митници на САЩ не събира категоризирани по раса или националност данни, представители на гражданското общество съобщават, че голяма част от търсещите убежище в САЩ са от коренни народи или чернокожи. Като се има предвид, че търсещите убежище от коренни народи, както и говорещите креолски чернокожи хаяти срещат значителни езикови бариери и по-често принудително се разделят семейства, тези числа са особено обезпокоителни. Системата на центрoвете за задържане на агенцията стана „голяма гореща точка на Ковид-19“, според хаятския Алианс мост (Bridge Alliance), неправителствена организация, която работи с чернокожи мигранти. На депортациите и експулсиранията, които се случваха през 2020 г., беше хвърлена вината за разпространението на вируса към страните от Южна Америка и особено към отдалечени общности и общности на коренно население, от които произхождаха много от насилствено върнатите търсещи убежище лица. Към април за повече от половината от върнатите с полети до Гватемала при тестването им при пристигане беше установено, че са заразени. Депортираните от коренното население на Гватемала съобщаваха за стигматизация и в някои случаи за насилие при завръщането им от страна на други членовете на общността.

Технологии и наблюдение: Проследяване на мигрантското население на Сингапур

Някои от големите победители в кризата, предизвикана от Ковид-19, са технологичните компании, специализирани в събирането на данни, наблюдение и надзор. Много от компаниите, които усъвършенстваха своя опит в областта на проследяване на мигранти и бежанци, граничен контрол и правоприлагане, преопаковаха технологията за пандемично наблюдение и инициативите за полицейска дейност. Приложения за проследяване на контактна близост, лицево разпознаване, дрoнове и термокамери бяха предложени както от компании, така и от правителства за контрол на разпространението на вируса, размивайки линиите, които нормално биха могли да предотвратят използването на военни технологии срещу цивилно население. Системи и инструменти за граничен контрол бяха използвани по време на репресиите срещу протестите „Животът на черните има значе-

ние“ след убийството на Джордж Флойд в Минеаполис на 25 май 2020 г., като наблюдението с дронове беше вкарвано в цифровите мрежи на Министерството за вътрешна сигурност, използвани и от други федерални агенции, нарушавайки правата на личен живот на хората, упражняващи правото си на протест. През седмиците след убийството на Флойд обаче, Майкрософт и Амазон обявиха, че няма да продават технология за лицево разпознаване на полицията в САЩ до влизане в сила на федерално законодателство, докато Ай Би Ем каза, че ще спре изобщо да продава технологията поради използването ѝ при расово профилиране.

Развитието на приложения за проследяване на контакти обаче скочи в отговор на пандемията и те често се приемат чрез бързи процедури на законодателната или изпълнителната власт. Въпреки че тези приложения могат да бъдат проектирани за защита на потребителите – например да не съхраняват лични данни или да не събират данни за геолокация – много Ковид-19 приложения за проследяване на контакти, разработени досега, не са сигурни и има риск да разкрият поверителността и данните на потребителите. Също така, като се има предвид, че много от технологиите за наблюдение са с тенденция на изграждане върху расово пристрастни алгоритми или се използват по начини, които непропорционално въздействат на малцинствените, коренните и другите маргинализирани общности, е особено тревожно, че бързото пускане на различни Ковид-19 технологии за наблюдение не беше придружено от значителни усилия за смекчаване на това потенциално въздействие.

Сред повече от 40 държави, които въведоха инструменти за цифрова близост и за проследяване на контакти, Сингапур беше една от първите с цифровата система ТрейсТогедър (TraceTogether), предложена като незадължителна мярка за гражданите, но наложена задължително за обхванатите от Ковид работници мигранти в Сингапур. Родом предимно от Индия, Бангладеш и Китай, стотици хиляди мигранти работят основно в строителството и корабостроенето и живеят в тесни общежития. В тези претъпкани и нехигиенични условия инфекциите се разпространяваха бързо сред работниците мигранти, които след това бяха подложени на брутална програма на затваряне и изолиране. След края на тяхната изолация се изискваше ТрейсТогедър, за да се върнат на работа. Приложението по-късно беше допълнено с токен с активиран блутут, който работникът да носи на китката си, като също беше на разположение на останалото население, което може да няма смартфон, като деца и възрастни хора. Докато защитниците на личния живот и на работниците мигранти бяха загрижени за използването на данни от ТрейсТогедър, уверенията бяха фатално подкопани, когато държавен служител призна през януари 2021 г., че данните могат да бъдат

достъпни за полицията и е факт, че вече са били използвани при случай на убийство. Тези обезпокоителни последици се отразяват и в други страни по света: след като бъде въведено, задължителното използване на технологията за проследяване трудно ще бъде отменено и може да се използва за оправдаване на прекомерния полицейски контрол над малцинствата.

Биосигурност и обществено здраве: Полицейски контрол на пандемията в Австралия

Централен въпрос, свързващ различните примери, обсъдени в тази глава, е нарастващата кохезия между полиция и обществено здраве, секюритизиран подход, който обслужва превръщането в мишена или несправедливото поставяне на малцинствата, коренните народи и мигрантските общности в неравностойно положение. В Канада например „общественото здравеопазване исторически е било продължение на полицейския контрол на чернокожите“.²⁰ Това се илюстриран от случая с Африксвил, Нова Скотия, предимно чернокожа общност, съществуваща от XIX век, която е принудително изселена през 60-те години под предлог за риск за здравето поради липсата на канализационна система, вместо властите просто да построят канализация. Подобни тенденции бяха идентифицирани в по-новите модели на спиране от полицията, глоби, задържания и арести на чернокожи във връзка с Ковид-19. Наистина, доклади от целия Глобален Север показват, че малцинствата са били непропорционално много мишена на полицейска дейност във връзка с Ковид.

В очакване на вероятното въздействие на пандемията върху полицейския контрол на малцинствата и коренните общности в Австралия, коалиция от мрежи за сътрудничество за юридически и човешки права в сътрудничество с представители на академичните среди създадоха онлайн портал за докладване на случаи на свързани с Ковид спирания от полицията. Порталът служи като механизъм, с който се наблюдават разширените правомощия на полицията при затваряне и се оценява дали те се прилагат без пристрастия или предразсъдъци. Данните, събрани от портала, рисуват отрезвяваща картина: свързаните с Ковид полицейски спирания и глоби са непропорционално насочени към лица от коренни или чернокожи общности. В статия, анализираща данните от портала, авторите твърдят, че резултатите демонстрират, че държавата избира криминализацията пред парадигмата на общественото здраве:

„Констатирахме, че Ковид полицейският контрол предоставя възможности за

засилване на продължителните и селективни процеси на криминализация, очевидни в непропорционалния фокус върху коренните народи при полицейския контрол на улицата и силно видимата полицейска дейност срещу расови и социално-икономически общности в неравностойно положение в общинските жилища“.²¹

Използването на подхода на биосигурност към общественото здраве по същество изправя общностите срещу мерките за превенция на вируса: вместо да се изгражда солидарност и информирано действие в подходите за участие отдолу нагоре, общностите са обезправени и се третират като съучастници в разпространението. Тормозът от правоприлагащите органи в името на общественото здраве се вижда, че отслабва спазването на превантивните мерки и подкопава доверието, което е от съществено значение за насърчаване на спазването им.

Изкуство и активизъм след Ковид-19: Представяйки си постпандемичното бъдеще

2020-а беше една година на сеизмични промени в обществата по света, предизвикани от сътресението както от самия вирус, така и от отговора на много правителства, привидно предназначен да е насочен към него. Но началото на пандемията също съвпадна с убийството на Джордж Флойд, създавайки много важна движеща сила, която изтласка расизма и несправедливостта към предните позиции на активизма по целия свят.

Според Маршал Шортс, член-основател на Художествената група марун „Представяне на мечтите на черните“ със седалище в Кълъмбъс, Охайо, през 2020 г. станахме свидетели на преплитането на множество пандемии: момент, когато хората бяха принудени да се изправят пред въпросите на расизма и насилието, с които чернокожите художници се справят от дълго време. Художествената група марун гарантира, че тези разговори около расизма и неравенството, особено след Ковид-19, ще продължават след здравната криза премине, така че страните да не се върнат просто отново в моделите на расово неравенство отпреди предпандемията.

С разхлабването на затварянето Големият съвет по изкуствата в Кълъмбъс нае художници да рисуват стенописи върху шперплата, който беше използван за заковане на витрините на магазините през демонстрациите срещу смъртта на Флойд, като свидетелство за протестите, но също така да осигурят публична платформа срещу расизма. Като продължение към проекта на групата на Маршал беше поръчано да изработи постоянен стенопис от около 465 квадратни метра, който казва: „Представете черните мечти, това е за всички нас“. Маршал казва, че стенописът е бил използван като свидетелство за протестите и за продължаване на разговора за расата. Той обяснява:

„Това е призив за действие ... От всички нас зависи да представим черните мечти, но също така казва, че трябва да имаме цялостно въображение как това общество може да изглежда и след това да предприемем действия в тази посока... Какво представлява „Представете черните мечти“ в здравните грижи, образованието, безопасността?“²²

Заклучение

Докато се придвижваме към постпандемичното бъдеще, трябва колективно да помним как пандемията процъфтяваше върху структурните неравенства в обществото и да се справим с тези слабости, така че те да не може да бъдат експлоатирани отново. Както ваксината започва да се разпространява по целия свят, на същите тези съображения относно неравенството трябва да се даде приоритет, ако трябва колективно да можем да се издигнем над тези продължаващи предизвикателства. Ако средствата за борба с пандемията не се справят със структурната дискриминация, ще се окаже, че се борим да преминем в постпандемичното бъдеще. В крайна сметка, „Ние сме изложени на риск само толкова, колкото са изложени най-уязвимите в обществото“.²³

Вече предприетите от правителствата отговори, както се посочва в тази глава, могат да служат само за допълнително улесняване на разпространението на вируса, за укрепване на дискриминацията, за нарушаване на права и да затрудняват допълнително гражданското общество да устои на тези промени. Съпротивата на общностите и колективната организация, които се появиха също по време на пандемията, оставят известна надежда, че „цялостното въображение“ на обществата, предпоставка за равенство, ще се реализира, докато светът излиза от травмата от Ковид-19. Осигуряването на справедливост и човешки права за всички е най-доброто възможно средство за укрепване на нашата устойчивост на по-нататъшни пандемии и други бъдещи сътресения.

Препоръки

- **Осигуряване на основан на човешките права подход за ограничаване на Ковид-19:** Борбата за защита на правата задължително ще се засили, докато обществените структури понесат продължаващите въздействия от пандемията. Правителствата трябва да структурират по-широката си реакция около защитите на правата, като гарантират, че никои инициативи не оказват отрицателно въздействие върху основните права, като например правото на протест и правото на личен живот. Спешните мерки не трябва да се използват за заглушаване на несъгласието.
- **Поставяне на общностите отпред и в центъра на обществените здравни кампании:** Дълбоката ангажираност и информиращият диалог с общностите са най-добрите начини за повишаване на ефективността и съгласието. Местните иновации и включването са необходими за изграждане на колективна отговорност и сила.
- **Засилване на подкрепата за изложени на риск защитници на човешките права:** Защитниците на правата на малцинствата и коренните народи трябва да бъдат улеснени в тяхната работа в подкрепа на общностите и при реагиране на криза. Това включва журналисти и други работещи в медиите, които се опитват да защитят независимото, безпристрастно репортерство.
- **Събиране и публикуване на категоризирани данни за здравните резултати:** Жизненоважно е да се знае как конкретно малцинствата и коренните народи са засегнати от пандемията, тъй като това ще насочи усилията по подходящ начин към помощта и лечението на най-уязвимите общности. За да се контролира разпространението на вируса, е необходимо да се разбере как самото му предаване се улеснява от дискриминацията.
- **Разпознаване и справяне с междусекторните въздействия на пандемията:** Онези, които страдат от дискриминация в множество и пресичащи се точки на идентичността като пол, сексуалност, възраст, способности и класа, по време на криза ще бъдат изложени в още по-голяма степен. Пренебрегването на техните преживявания в разгара на пандемията не само застрашава сигурността на най-застрашените, но представлява заплаха за останалата част от обществото.
- **Гарантиране, че помощта е всеобхватна и справедлива:** Всички отговори на пандемията, независимо дали става дума за социална подкрепа или програми за разпространение на ваксини, трябва да разпознават и смекчават непропорционалното въздействие върху правата на малцинствата и коренните народи. Освен това, решенията трябва да бъдат намерени при ангажиране със самите общности.
- **Отхвърляне на речта на омразата и дезинформацията:** Правителствата и органите по правата на човека трябва публично да признаят рисковете от дискриминацията, позволяваща разпространението на Ковид-19, и да предприемат проактивно действие за защита на малцинствата и коренните народи от омраза, включително в общественото образование, наблюдаването на инциденти и докладването им.

БЕЛЕЖКИ

- 1 Richardson, K. L., Driedger, M.S., Pizzi, N.J., Wu, J. и Moghadas, S. M., „Коренно население здравна защита: канадска перспектива“, *BMC Public Health*, vol. 12, 2012, стр. 1098.
- 2 Yaya, S., Yeboah, H., Charles, C.H., Otu, A. and Labonte, R., 'Ethnic and racial disparities in Ковид-19-related deaths: counting the trees, hiding the forest', *BMJ Global Health*, 5, 2020.
- 3 Stuart, E., 'Why leaving no one behind matters', in *Development Co-operation Report 2018*, Paris, OECD, 2018.
- 4 *Nature*, 'Time to revise the Sustainable Development Goals', Editorial, 14 July 2020.
- 5 Fellows, M., Paye, V., Alencar, A., Nicácio, M., Castro, I., Coelho, M.E., Silva, C.V.J., Bandeira, M., Lourival, R., Basta, P.C., 'Under-reporting of Ковид-19 cases among indigenous peoples in Brazil: a new expression of old inequalities', *Frontiers in Psychiatry*, 12 April 2021.
- 6 Simionatto, S., Barbosa, M. and Marchioro, S.B., 'Ковид-19 in Brazilian indigenous people: a new threat to old problems', *Revista da Sociedade Brasileira de Medicina Tropical*, 53, 2020, e20200476; Cupertino, G.A., Cupertino, M.D.C., Gomes, A.P., Braga, L.M. and Siqueira-Batista, R., 'Ковид-19 and Brazilian indigenous populations', *American Journal of Tropical Medicine and Hygiene*, vol. 103, 2020, pp. 609–12.
- 7 Maxmen, A., 'Inequality's deadly toll', *Nature*, 28 April 2020.
- 8 Stafford, M., Boolaky, U., Elwell-Sutton, T., Asaria, M. and Nazroo, J., 'How to interpret research on ethnicity and Ковид-19 risk and outcomes: five key questions', *The Health Foundation*, 27 August 2020.
- 9 Khunti, K., Platt, L., Routen, A. and Abbasi, K., 'Ковид-19 and ethnic minorities: an urgent agenda for overdue action', *British Medical Journal*, 369, 2020, m2503.
- 10 Razai, M.S., Kankam, H.K.N., Majeed, A., Esmail, A. and Williams, D.R., 'Mitigating ethnic disparities in Ковид-19 and beyond', *British Medical Journal*, 372, 2021, m4921.
- 11 ЛГБТКю+ – хората често използват това съкращение, за да означават всички следващи общности: лесбийки, гей (хомосексуални), бисексуални, трансексуални, 2/Два духа, странни, съмняващи се, интерсексуални, асексуални, приятели (на ЛГБТ общността), +пансексуални, +хора без полова идентичност, +хора с идентичности извън бинарността на пола, +дуполови, +нетипични за пола, +пансексуални (бел.прев.).
- 12 Тази глава се основава на констатациите от проект за бърз анализ, който събира и изследва данни от пет региона: Азия и Тихия океан, Европа, Африка, Америка и Близкия изток. Тази оценка беше допълнена от полуструктурирани интервюта с над 30 неправителствени заинтересовани страни. Повече информация можете да намерите на <https://minorityrights.org/what-we-do/modern-slavery/>
- 13 Хомани Сан е термин, използван за разграничаване на аборигените в Южна Африка от техните чернокожи африкански съседи земеделци. Оригиналните групи на ловци-събирачи от Сан (понякога известни като бушмени) са живели на тази земя около 100 000 години преди пристигането на други чернокожи хора и европейски заселници (бел.прев.).
- 14 Ангел Джамбазки е заместник-председател на ВМРО-БНД (бел.прев.).
- 15 България има седемнадесет (17) евродепутати (бел.прев.).
- 16 Loewenson, R., Accoe, K., Bajpai, N. et al., 'Reclaiming comprehensive public health', *BMJ Global Health*, 5, 2020: e003886.
- 17 ARISA, *The Impact of Covid-19 on the Rights of Indigenous Peoples in Southern Africa*, South Africa, 2020, p. 12.
- 18 Forest Peoples Programme, *Rolling Back Social and Environmental Safeguards in the Time of Covid-19*, Moreton in Marsh, UK, February 2021.
- 19 Раздел 42 от Кодекса на законите на Съединените щати е Кодексът, който се занимава с общественото здраве, социалните грижи и гражданските права. (бел.прев.)
- 20 Bain, B., Dryden, O. and Walcott, R., 'Coronavirus discriminates against Black lives through surveillance, policing and the absence of health data', *The Conversation*, 20 April 2020.
- 21 Covid Policing Australia Coalition, 'Policing biosecurity: Police enforcement of special measures in New South Wales and Victoria during the pandemic', 23 January 2021: <https://covidpolicing.org.au/analysis/2021-01-23/policing-biosecurity-police-enforcement-of-special-measures-in-new-south-wales-and-victoria-during-the-covid-19-pandemic/>
- 22 WOSU, 'Arts and Covid-19, one year into the pandemic', *All Sides with Ann Fisher*, 8 March 2021, <https://news.wosu.org/show/all-sides-with-ann-fisher/2021-03-08/arts-and-covid-19-one-year-into-the-pandemic> [at the 43 minute mark].
- 23 Loewenson, Accoe, Bajpai et al., *op. cit.*

Работи за правата на малцинствата и коренното население

minority
rights
group
international

Малцинства и коренно население 202: Фокус върху Ковид-19